

MAGYAR L

HUNGARIA
Tp.

T. „Dunaposta“

BUDAPEST
Postafiók 151.

Igazgató és felelősségvesztő:
dr. Paál Árpád

Laptulajdonos: **SZENT LÁSZLÓ NYOMDA R-T.**
Törv. lajstromszám:
Trib. Bthor III. Nr. ord. 11/11 Jun. 1938.

Főmunkatárs: **dr. Gyáriás Elemér**

ÉLJEN A KIRÁLY!

Az ország minden sarkában, a legnagyobb városokban és a legkisebb falvakban egyaránt hálaadó imádság száll az ég Urához a Király negyvenötödik születésnapja alkalmával. Az udvari gyász ugyan letompítja az újjongó öröm hangjait és beárnyékolja az ünneplő színeket, de a hálaadást, az imádságot azt nem kell mérsékelni. A hálaadás mértéken felül is kiesordulhat a szívekből és mégis megőrzi komoly méltóságát. Az idei ünnepek ennek a komoly méltóságnak a bensőségnek a jegyeit viselik magukon.

Negyvenöt éves a Király. A legszebb férfikor éveiben, munkabírásának, tisztánlátásának, akaraterejének delelőjén áll ma nemzete élén. Vállain hordozza egy nemzet jelenének és jövőjének terhét; milliók sorsáért viseli a legmagasabb felelősséget; az ország gondjai mellett alig jut ideje és alkalmá ahhoz, hogy saját dolgaival, hozzátartozóival törődjön. Pedig a Király is ember, édesapa, aggódó szívű szülő, aki felfigyel ezen a napon az ország üdvözlésére, de a családi meleg örömet szűkebb környezetében fogja megtalálni.

A román nemzet együtt örvevendez ma Uralkodójával. Együtt örvevendez vele úgy is, mint Királyával, de úgy is, mint emberrel. Hálaadása pedig annál bensőségesebb, minél inkább tudatában van annak, hogy milyen terhek és felelősségek neheznek a királyi vállakra. A román nemzet teljes egészében átérzi, hogy miért ad hálát az Urnak. És éppen azért nem lesz üres frázis és megszokott szó, amikor a lelkesedés hangján az egész országban felhangzik a román nemzet ajkán az üdrivalgás: Éljen a Király!

Országos ünnepség Ófelsége negyvenötödik születésnapján

Bucurestiből jelentik: A király negyvenötödik születésnapját október 16-át az egész ország különös fényvel és bensőséggel ünnepli meg. Az ünnepségek középpontjában Sinaia, a király jelenlegi tartózkodási helye áll. Sinaiában az ottani kolostorban délelőtt fél tizenkettőkor hálaadó istentiszteletet tartanak az Udvar, a helyőrség magasrangú tisztjei és a helybeli hatóságok jelenlétében.

A Peles-kastély nagy fogadótermében a déli órákban sorakoznak fel az udvar tagjai az üdvözlésre. Az Udvar szerencsekívánatait a Királyi Ház minisztere fogja tolmácsolni. A kormányt Miron Cristea pátriárka miniszterelnök képviseli. Az ünnepi ebéd fél kettőkor lesz a királyi kastélyban.

Bucurestiben fél tizenkettőkor ünnepélyes hálaadó istentisztelet lesz a Mitropolitán. Ezen az istentiszteleten megjelennek a kormány tag-

jai, a katonai és világi előkelőségek. Az ország más városiban és falvaiban is ebben az órában tartják meg az ünnepélyes hálaadó istentiszteletet.

A király, mint ország- szervező

Bucurestiből jelentik: A király negyvenötödik születésnapja alkalmával a Trón körül sorakozik fel minden román törekvés. Annak

Ófelsége II. Károly király

idején a fiatal trónörökös állott a nemzeti népszerűség középpontjában. Uralkodásának nyolc éve alatt pedig a fejlődés lehetőségének döntő fontosságú útjaira lépett. Az ország fokozódó megszilárdulása az újjelzője ennek az uralkodásnak. Románia a természettől megáldott ország hatalmas természeti és szellemi kincsekkel. Olyan ország, amelyben mindenkinek jut-

hatna egy darab kenyér, még ha a jelenlegi népesség kétszeresére is emelkednék.

Más egyéb, mint a szervező erő, nem hiányzott ebben az országban. Ebben a tekintetben Románia a politicanizmus átkait nyögte. El kellett hárítani ezt az akadályt a fejlődés útjából. Ezt a műveletet elvégezte az új alkotmánytörvény. Azért döntő fontosságú tény ez történelmünk évkönyveiben.

Ettől az időponttól kezdve lázas tevékenység indult meg minden vonalon. A törvényhozás az alkotmánytörvényből táplálkozik és egymásután valósítja meg a nagyfontosságú reformokat és szervezéseket. A közigazgatás új megalapozása a tartományok javát akarja szolgálni.

Ez a gyökeres változás mind a Király uralkodásának a jegyében áll. A király teljesen tisztánlátónak, tájékozottnak, jólétsütnak és alaposan felkészültnek bizonyult a nagy problémák megoldásánál. Ez magyarázza meg az uralkodói építő tevékenységet.

Az új nemzetvédelmi és hadfelszerelési minisz- terek eskütétele a király előtt

Bucuresti. Saját tud. A miniszterelnökség a következő közleményt adta ki. Annak a tanácskozásnak következményeképpen, amely Ófelsége a király elnöklése alatt 1938. október 12-én Sinaiában folyt le a hadsereg felszerelésével kapcsolatban, Alex. Glatz tábornok, nemzetvédelmi államtitkár benyújtotta lemondását. Gheorghe Argeseanu hadosztálytábornok, nemzetvédelmi miniszter levonva a nemzetvédelmi államtitkárság tevékenységének következményeit, szintén benyújtotta lemondását. Ófelsége, a király mind a két lemondást elfogadta. N. Ciuperca hadosztálytábornokot nemzetvédelmi és Iosif Iacobici hadosztálytábornokot hadfelszerelési miniszterre neveztek ki az újonnan felállított minisztériumnak az élére. A kinevezettek október 14-én letették az esküt Ófelsége, a király kezébe a Pelisor kastélyban, Miron Cristea pátriárka-miniszterelnök jelenlétében. M. L.

Királyi szavak: „Eveken át saját tapasztalatom által ügyelem országunk mezőgazdasági kérdéseit és meggyőződtem e kérdések bonyolult voltáról, de leginkább arról, hogy törekvő, bizakodó munkával milyen szép eredményeket lehet elérni. Vannak válságos napok és pillanatok, amikor a kételkedés árnya borul mindenre. De biztosíthatok mindenkit, hogy telkes, meggyőződéssel munkával tovább haladunk és felelemizük nemzeti gazdagságunk színvonalát.“

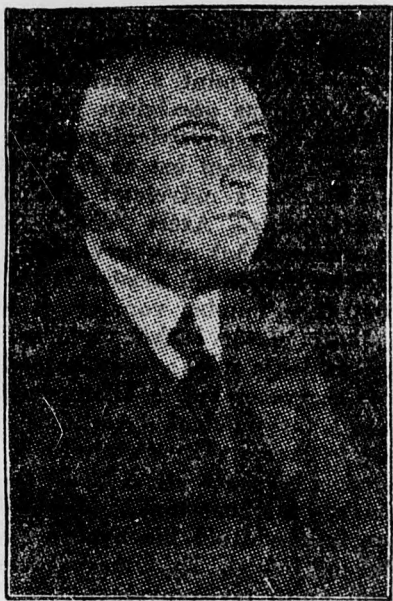

Nagyvára polgármestereinek ünnepies esküvetele Hanzu tábornok királyi helytartó előtt

Chirila Augustin polgármester, dr Sólyom Kálmán és dr Gherman Victor alpolgármesterek beiktatása

Szombaton délelőtt ünnepélyes külsőségek között zajlott le, Hanzu Alexandru, a Szamos tartomány királyi helytartójának első hivatalos látogatása városunkban és Chirila Augustin polgármesternek, valamint dr Sólyom Kálmán és dr Gherman Victor alpolgármestereknek esküvetele és hivatalba iktatása.

Délelőtt 11 órakor érkezett meg autójával a városháza elé Hanzu Alexandru tábornok,

Hanzu tábornok, királyi helytartó

királyi helytartó, Hodor Victor tartományi vezérbíró kíséretében. A városháza előtt Dragomirescu Hariton helyőrségparancsnok, Florescu Vasile ezredes-megye főnök Chirila Augustin polgármester, Gherman Joe közigazgatási vezérfelügyelő, az alpolgármesterek, valamint az egyházi, katonai és polgári hatóságok fejei, illetve képviselői fogadták a magas vendégeket. Florescu Vasile ezredes-megye főnök a megye, Chirila Augustin polgármester pedig a város lakosságának jókívánságait tolmácsolta. Hanzu Alexandru tábornok, királyi helytartó néhány szóban megköszönte az üdvözlést.

Az egyházak és a hatóságok fejeinek, illetve képviselőinek üdvözlő beszédei a városháza nagyteremben folytak le.

A szónokok beszédeikben Hanzu Alexandru királyi helytartó személyes érdemeit méltatták s megemlékeztek azokról a szoros s egyben kellemes kapcsolatokról, amelyek a királyi helytartót ehhez a városhoz fűzik. A római katolikus egyház nevében Molnár Kálmán püspöki helynök, a görögkeleti egyház nevében

Popovici Nicolae püspök, a görög katolikus egyház nevében Frențiu Valer püspök, a református egyház nevében Sulyok István püspök tartott üdvözlőbeszédet, majd az evangélikus és a zsidó egyházak képviselői, valamint Hariton Dragomirescu tábornok, helyőrségparancsnok üdvözölték a királyi helytartót. Nicu

Hanzu tábornok, királyi helytartó üdvözlő a város új vezetőségét

„Meg kell nyerniök az összlakosság biza máit és sze etelét!”

Az eskü letétele után Hanzu királyi helytartó néhány szóban üdvözlő a város új vezetőségét.

— Az új közigazgatási törvény rendelkezése folytán hat évi időtartamra önök veszik át a város vezetését. Azért hozták ezt az új rendelkezést, hogy kijavíthassák a mult hibáit. Lelkiismeretes és képzett emberekkel kellett tehát a városok élére állítani. A mai naptól kezdve tehát mindazokkal a jogokkal és kötelezettségekkel rendelkeznek önök, amelyeket az új közigazgatási törvény előír. Nagyvárad városának polgársága eredményes munkát vár. Meg

táblai főügyész az igazságszolgáltatás, dr Hasas Sándor állatorvos, egészségügyi felügyelő, a köztisztviselők, Moga Cornél az országőr szervező, Maghiar Augustin kanonok pedig a Casa National és az összes nemzeti, kulturális és szakmai egyesületek nevében beszélt.

Az üdvözlő beszédekre Hanzu Alexandru királyi helytartó válaszolt. Megköszönte az ünnepelést és kijelentette, hogy *Öfelsége II. Károly királynak és a kormánynak is tudomására hozza azt az együttérzést és szeretetet, amely a szónokok beszédeiben megnyilvánult. Kifejtette, hogy a régi politikai rendszer ideje lejárt, az ország minden polgárának kötelessége együtt dolgozni az állam jóléte és fellendülése érdekében.*

Ezután Fildán városi főjegyző felolvassa a polgármester és az alpolgármester kinevezéséről szóló királyi rendeletet és Chirila Augustin polgármester, dr Sólyom Kálmán és dr Gherman Victor alpolgármesterek egyenként leteszik az esküt Hanzu királyi helytartó kezébe

kell nyerniök az összlakosság bizalmát és szeretetét, mivel az ország minden egyes polgára, faji és vallási különbség nélkül egyenlő a törvény előtt. Sikert és az elkövetkezendő munkásságukba vetett tőrhételen hitet kívánok önöknek.

Nestorescu Gheorghe őrnagy, volt alpolgármester működésének eredményeiről számolt be. Hanzu királyi helytartó megköszönte a szorgalmas és becsületes munkásságot és ugyancsak köszönetet mondott az elért eredményekért.

Chirila Augustin új polgármester székfoglaló beszéde

Ezután Chirila Augustin, Nagyvárad város új polgármestere tartotta meg székfoglaló programbeszédét:

Esküm elmondása után, amelynek jelentősége megráz és lelke mélyéig áthat és amit szentséggel fogok betartani, első gondolatom és szavam a hála kifejezése. Működésam kezdetén önként száll gondolatom Feléje, aki mindnyájunk gondját viseli, a mi nagy Uralkodóink fele, aki sok gondja és problémája közepette, ez őt népe és országa javára eltölti, kezes volt gondoskodásának különös jeléül, megtisztelni az ország nyugati határát és Nagyvárad városát, amikor tavasszal váratlanul legmagasabb látogatásával ajándékozta meg városunkat. Feléje száll, a mi jó és atyai Királyunk a dicsőséges II-ik Károly király felé, lelke és úgy a magam, mint a város egész lakossága nevében, nemzetiség és vallási különbség nélkül őszinte, alattvalói hódolattal kiáltom: éljen a Király!

Köszönetemet fejezem ki Armand Călinescu belügyminiszter urnak, akinek előterjesztésére a legfelsőbb királyi rendelet hat évre reám biza e város vezetését.

Mély hálával fordulok Excellenciád felé, hogy időt, fáradságot és odaadást nem kímélve, eljönni méltóztatott ide és hogy bennünket méltóztatott kinevezésre javasolni, mint polgármestert. Határozottan és szilárdan ígérem, hogy fáradságát és törekvéseit meg fogjuk hálálni és hálánk lesz: a becsületes munka, buzgalom,

odaadás, önzetlenség, a közjóért és a város virágzásáért.

Lelkemből köszönöm Viktor Hodor tartományi államtitkár urnak a mi kinevezésünkkel megnyilatkozó értékes közreműködését.

Nagyméltóságod fényes katonai pályafutása során hosszabb ideig működött városunkban is.

Dr Chirila Augustin, polgármester

Ma is emlegeti a lakosság minden rétege, nyelvi és társadalmi különbség nélkül nagy szeretettel és tisztelettel azokat az időket és tetteit. A vezérbíró úr prefektusa volt ennek a megyének; nekem az a szerencse jutott, hogy alárendeltje lehettem, amint vagyok ma is. Biharmegye és Nagyvárad lakossága, főleg pedig a közigazgatási szervek, örömmel és derűs lélekkel őrzik meg emlékeztükben az Ön nevét.

Politika nélkül

Országunk februári alkotmánya új alapokra fekteti a közigazgatást is, amely teljesen eltér a multaktól: új felfogás, új gondolkodás, új felépítmény és új iránymutatás érvényesül, amely mind egy nép legmélyebb és legszentebb vágyaiból fakad, — ez a nép ki akar szabadulni a választási rendszer bűnös és gyászos uralmából és elszántan követeli, hogy szabadon fejthesse ki haladásra és szervezkedésre irányuló lehetőségeit — ez

CINEMA CORSO (HEYMAN)
Megrázóan emberi! Elsőrangú rendezés! Nagyszerű színészek játéka! A gorkiji mélységek francia könnyedségben olvadnak fel az

Ejeli menedékhely című filmben.
Szereplők: Jean Gabin, Louis Jouvet, Suzy Prim, Vladimir Sokoloff

SCALA MOZGÓ (KAT. KÖR)
Lezakutáltabb háborus film! A francia haditengerészet részvételével!

PORT-ARTHUR
Daniel Darrieuvelés Adolf Wolhbrückkel

CORSO és SCALA MOZGOKBAN
péntektől kezdve fentti filmek mellett
Óriási áldozatok árán sikerült megszereznünk a box világbajnokság egyetlen önálló filmjét a
LOUIS JOE — SCHMELING izgalmas mérkőzését.

jövőbeli magatartásunk ösvényeit, az ország új berendezkedésének természetes következménye és az új alkotmány eredménye.

Nem új dolog, hogy a februári alkotmány előtt közigazgatási életünk szervezete a politikai élet függvénye volt és ennek a közigazgatásnak a szervei a politikai élet befolyása és behatása alatt éltek. Az új közigazgatási törvény teljesen megváltoztatja ezt a helyzetet. A közigazgatási szervezet függetlenné vált és szervei magukat, amint kell is, — kizárólag a közjónak, az ország kiépítésének szentelhetik. Ehhez képest minden mellékes szemponttól függetlenül egész közigazgatási működésünkben a magam és kartársaim minden tettét egyetlen irány fogja vezetni: munka, odaadás, becsületesség, az ország konszolidálása, a nép felemelése és a város felvirágoztatása érdekében.

Excellenciád kijelölése alapján, a belügyminiszter bizalmából magas királyi rendelettel három köztisztviselőt neveztek ki, a közélet három más-más területéről, egyiket a közigazgatásból, másikat a közegészségügyi és harmadikat a bíróság köréből. Mindegyik közülünk szerény életpályával, becsületes multtal rendelkezik, amit a közérdek szolgálatában töltött el.

Kérem Nagyméltóságodat, szíveskedjék ezt a multat kezességnek tekinteni és határozott biztosságnak elfogadni arra, hogy a jövőben sem fogunk megváltozni.

A közel jövő programja

Most következnek annak a programnak a kifejtése, amit követni akarunk.

Egy reális és komoly program alapos tanulmányozást, időt, igyekvést és vizsgálódást igényel és csak ezeknek a kritériumoknak betartása után lehet a kritika és értékelés számára közrebocsájtani. Csak nagy vonásokban adhatunk most ilyen programot. De megvan a pillanatnyi szükségletek programja. E sürgős kívánások megvalósításához haladéktalanul hozzá kell fognunk.

Hogy a helyzetet megértsük, rövid áttekintést kell tennünk. Nagyváradnak a háború előtt 3700 épülete volt. Ma ezeknek a száma 13.500. Fájdalom, ez csak mennyiségbeli emelkedést jelent. De minőségileg igen sok kívánást hagyunk ezek hátra. E többletépítkezés nagy százaléka laza anyagból, válygból, égetetlen téglából épült. Nem lehet tehát tulajdonképeni építkezési haladásról beszélni, sőt ellenkezőleg, lényeges visszaesésről. A háború előtt Nagyváradnak 192 utcája volt, ma van 641 utcája. Hosszúságuk a háború előtt 57 km. volt belül és 90 kilométer a külső részekben, szőlőkben, a város határában összesen 140 km. Ma az utcák hossza 250—300 km-t tesz ki, tehát a szaporulat 100 km. Könnyű felbecsülni, milyen újabb terheket jelent ez a városra. A város, a lefolyt húsz év építkezési politikája folytán óriási arányokban növekedett területben. Az agrárreform és a parcelálás által létesített telepek ma 117-re rúgnak. Ebből 15 engedély nélkül keletkezett. Számadások történetek, hogy milyen összeg kellene a villany, víz, csatorna, járható út, kövezet létesítéséhez ezeken a telepeken és 2300 millió lei jött ki. Óriási summa. De ebből az összegből is csak a kétségtelen szükségletek kerülnek ki, anélkül, hogy a városiasság vagy urbanizmus egyéb követelményeit szem előtt tartanók. El kell ismernünk mindnyájunknak, hogy nagy feladat volna kielégítő programmal útnak indulni. De bármilyen nagyok legyenek is a nehézségek, mégis ezem kell elkezdeni, még pedig a Komendáns-réten és az Óssi-telepen.

Következik ezután a piacok és vásárterek rendezése. Újjá kell alakítani a villamos üzemet, hogy olcsóbban adhassuk az áramot. A vízvezetési hálózatot ki kell bővíteni, hogy élvezhető vizet kapjanak a periferiák is. Egyetlen körülményt említék itt, hogy meggyőződünk a való helyzetről. Az óssi elemi iskolának 530 beíratkozott növendéke van és 600 méterről kell az ivóvízhez jutniok. A lehető legsürgősebben el kell látni a tűzoltókat a szükséges felszereléssel, mert a régiék elromlottak és elavultak. Új tűzoltólakományt kell építeni. Koldus és csavargómenhelyre van szükség. 15 óvoda és 15 elemi iskola közül 10 meg nem felelő bérhelyiségben van. A tanításokat felváltva tartják, ami persze igen káros. Állami iskolákat kell emelni, amelyek az idők kívánásainak és a mai pedagógiai szellemnek megfeleljenek.

A Körös két hidja a város belsejében szakértők szerint aggasztó állapotban van, úgy hogy alapos javításra, sőt újak építésére kell gondolni rövidesen. Nem lehet halogatni a vízmű, a köztisztasági üzem igazgatásának és külső ellátásá-

a hajók Angliába hoztak mindent, ami csak finom volt a világon; ez fejlesztette ki ott a választékos ízlést. Az angol arisztokrácia az „Old Sandal Water”-t ezi a felülmulhatatlan toaletszeri részesíti előnyben. „Old Sandal Water”—csak a „vitorlóssal” valódi—több, mint illatos kölnivíz. Hála a természetes ébenfa, cédrus és egyéb exotikus fakivonatoknak, „Old Sandal Water” üdítő és mindenekfelelt különleges illatu. Használjon Ön is egy üveg „Old Sandal Water”-t, amely Románia minden szaküzletében kapható.

Old Sandal Water

TOBB A KÖLNIVIZNÉL

LADY GYÁRTMÁNY

nak saját épületben való elhelyezését. A telepek és külső negyedek templomok nélkül állanak. A hivek (és itt elsősorban a románokról beszélnek könnyen esnek a különféle szekták és subversív irányok áldozatául. A két nemzeti egyház dicéretes és örvendetes kezdeményezését harmóniába kell hozni a városvezetés megértő munkásságával. Olyan nép vagyunk, amely az egyház arányában élt mindig és ezt a hagyományt nem hagyhatjuk el.

Még sokáig sorolhatnám fel a szükségleteket, de ennek nem volna értelme. Tudjuk, melyek azok és sorra vesszük őket a sürgősség szerint. Felsőbb hatóságaink támogatásához igyekeznünk folyamodni, elsősorban Nagyméltóságodhoz, valamint a lakosság megértéséhez és bizalmához és reméljük, hogy így meg is fogjuk azokat valószínűsíteni. Biztosíthatok minden itteni közhatóságot, hogy bennem a közérdek előmozdítására a legőszintébb és legmegértőbb munkatársra találunk, hogy az állam konszolidálása és emelése érdekében együtt dolgozzunk.

Egyenlő jogok, egyenlő köteleességek

A nemzeti, közművelődési, szakmai és jótékonyági testületek és egyesületek a városházán a legbőszébb támogatásra és megértésre fognak találni, természetesen a lehetőségeken belül, mindaddig, amíg a közjóért fognak dolgozni, valamint a lojalitás és testvériség érzelmeit fogják táplálni és erősíteni tagjaik és a lakosság között.

Nagyvárad város a határszélen fekszik. Természetes, hogy ez a körülmény olyan problémákat vet fel, amelyek talán az ország belsejében nem imminensek. Nyilatkozatot akarok tenni a tekintetben. A város vezetősége beilleszkedik teljes megértéssel és lojalitással mindama kérdések támogatásába, amelyek nemzeti védelmünkre vonatkoznak. E város lakossága vallásra és nemzetiségre való tekintet nélkül bizonyítékát fogja adni hazafiságának és őszinte lojalitásának.

Itt nőtem fel és itt végeztem nagy részben iskoláimat ebben a városban, amelyhez kis gyermekkorom óta kötve vagyok. Ismerem multját és jelenjét minden problémájával együtt. Ismerem a lakosság számszerű arányait. A kisebbségi lakossághoz fordulok: előlegezze nekünk a teljes bizalmát. A lojális és jöhíszemű polgár mindig teljes megértésünkkel fog találkozni és távol áll tőlünk, hogy arra gondoljunk, hogy a város lakosai között különbséget tegyünk nyelvük vagy hitük miatt. Ugy tekintjük őket, mint aki azonos jogokkal felruházva, azonos köteleességet teljesítenek. Fordulok a helyi sajtóhoz és kérek minden újságíró, függetlenül személyes elvétől vagy meggyőződésétől, hogy csatlakozzék hozzánk a város érdekeinek előmozdítására. Legyenek objektívek, pártatlanok és szolgálják ők is velünk együtt a szép épület fedele alatt csakis az állam konszolidálását, a lakosság haladását, a testvériség eszméjét és a harmonikus együttműködést. Bizom benne, hogy ez a kérelem visszhangra talál lelkükben, hiszen a valódi sajtót ugyan-

ezek az eszmék kell, hogy hevítsek.

Az egész város közönségéhez fordulok — folytatta ezután Chirila Augustin polgármester — és kérem, hogy ajándékozzanak meg, idővel, türelemmel és — a személyem iránt már eddig is megnyilvánuló — további bizalommal.

Majd a tisztviselőkhöz intézte szavait:
— Az önök igazságos és törvényes érdekeit támogató atyja akarok lenni. Elvárom azonban Önöktől a becsületes és odaadó munkát. Régi barátaim és munkatársaimtól az alpolgármester

Sólyom Kálmán a város magyar alpolgármesterének beszéde

Dr. Gherman Victor alpolgármester beszédében kihangsúlyozza, hogy hivatásának teljesítése közben két vezérelvet tart szem előtt: Az állam tekintélyét és a nemzet presztizsét. Együttműködésre biztatja a város munkáit, amely lelki kielégítést nyújt.

Ezután dr. Sólyom Kálmán Nagyvárad város magyar alpolgármestere tartotta meg beszédét.

— Nekem épp úgy, mint a város valamennyi kisebbségi polgárának, ünnepnapja ez a mai nap. Nem tudom, hogy melyik érzésemet hangsúlyozzam ki jobban. Köszönetemet Önnek szemben Excellenciás Uram azért a kitüntetésért, hogy engem ajánlott Nagyvárad város alpolgármesteri székébe, vagy azt a nagy felelősségérzetet, amely kinevezésem folytán vállaimra hárul. Ünnepelesen kijelentem itt, hogy mindkét érzés mély nyomokat hagy a lelkemben. Köszönettel tartozom Önnek Excellenciás Uram alpolgármesteri kinevezéséért, de tartozom kijelenteni azt is, hogy mindenkor feladatomban magaslatán fogok állani, amennyire az szerény erőm megengedi. Mint az állam volt bírja mindenkor igyekeztem kielégíteni az állampolgárokat, minden apró érdektől mentesen egyesgyedül az igazság és az egyenlőségbe vetett hitem alapján, amelyet nagyon sokszor nem a törvény, hanem a belső emberi érzés diktál. Ez az érzés volt nekem a második hitem a Jóistenbe vetett hitem után.

— Ma midőn új korszak nyílik meg államunk életében ugyanezek a hitek és elképzelések irányítanak és ezeket ajánlom fel közigazgatási ténykedésem zálogául. Szilárd meggyőződésemmel, hogy egy jogállamban, ahol becsületes kezében van a vezetés olyan színvonalra emelkedhet az állami közigazgatás, hogy a közönség egy második bíróságát lát benne.

A szabad és zartalan életlehetőség biztosítását kérjük

— Mint a román állam kisebbségi polgára — akiket II. Károly király, annyi dicsőséggel vezérel — a kisebbségi lakosság nevében becsületes lelkünkkel és hazaszeretettel helyezem a Trón lépcsőjére. Célkitűzéseim és ideáljaim mindenben megegyeznek a román népével. Mindezt cserében a város kisebbségi polgárai nem kívánanak mást, mint szabad lehetőségeket, amelyeket az 1938 február 27-iki alkotmány is biztosít, szabad és zavartalan életlehetőséget mindennapi kenyerünk biztosítására.

— Ami munkásságomat illeti ünnepelesen kijelentem, hogy minden tudásommal és szorgalommal a város polgárainak rendelkezésére fogok állni, akiket jó keresztényhez illően szeretek, minden faji és vallási megkülönböztetés nélkül. Jogos panaszaikat orvosolni fogom. Minden erőmből azon leszek, hogy becsületes és fáradhatatlan munkával járuljak hozzá Nagyvárad városának s ezáltal az országnak is lelki felüdüléséhez, közgazdasági előrelépéséhez.

— Boldog vagyok, hogy Chirila Augustin polgármester mellett dolgozhatok, aki husz éven keresztül a bihari megyefőnökségen kifejtett becsületes, lelkiismeretes részrehajlatlan munkássága által megnyerte a város minden lakosának szeretetét. Ami dr. Gherman Victor alpolgármester társamat illeti, meg vagyok győződve arról, hogy a kiváló orvosnak a közigazgatási ténykedése során is sikerül orvosolni a bajokat, enyhíteni az emberi szenvedéseket.

— Részemről hasznos és egyetértő munkásságot fogok keresni, hogy közös munkánkkel megvalósíthassuk királyunk célkitűzéseit. Meg vagyok győződve arról, hogy közös megértésünk hozzá fog járulni Nagyvárad városának közigazgatási fellendítéséhez.

— Ami a város tisztviselőit illeti, velük is a legzavartalanabb viszonyt akarom fenntartani, de fáradhatatlan, a közönség érdekében történő udvarias magatartást és becsületességet követeltek,

uraktól pedig azt kérem: Harmonia, egyetértés és barátság fűzzön össze továbbra is bennünket. Legyen ez szilárd és felbonthatatlan alapja annak az összhangzó munkának, amelyen a város tovább épülhet és fejlődhet majd.

Beszéde végén a polgármester köszönetet mondott ismételtén a királyi helytartónak, valamint a megjelent püspöknek, tábornoknak, Nestorescu volt alpolgármesternek eddigi munkásságáért, valamint mindazoknak, akik megjelenésükkel a beiktatás ünnepélyességét emelték.

hogy a város minden egyes polgára bizalommal léphesse át a városháza küszöbét abban a tudatban, hogy itt, a törvény keretein belül jól és becsületesen szolgálják ki. Minden tisztviselőnek fel kell ismernie azt az igazságot, hogy ha családjának és a város polgárainak életlehetősége bizto-

Dr. Sólyom Kálmán,
Nagyvárad város magyar alpolgármestere

sítva van, úgy neki is törvényes és erkölcsi kötelessége ellenérték nélkül járni egy fáradhatatlan és maximumot teljesítő munkássággal.

— A város lakossága így érezni fogja, hogy a város mindnyájunk meleg otthona, családi fészke, hogy valóban új korszakban élünk az 1938 február 27-iki alkotmány korszakában. Ez az alkotmány öfélése II. Károly király nagyszabású műve és a Jó Isten sokáig éltesse őt.

Fildán városi főjegyző a városi tisztviselői kar bizalmáról biztosította a város új polgármestereit.

Az ünnepélyes fogadás és a polgármesterek beiktatása ezzel véget is ért.

Délben dr. Popovici Nicolae görögkeleti püspök ebédelt vendégül Hanzu Alexandru királyi helytartót, Hodor Victor tartományi vezérbírárt, Joe Gherman közigazgatási vezérfelügyelőt, valamint a városháza, a megye és a különböző hatóságok vezetőit.

P. Hitter József S. J.:

Spanyol tűztenger

Nincs Európában ország, hol égetőbb aktuálisással jelentkeznék a katolicizmusnak létkérdésével összefüggő problémái, mint Spanyolországban! Olasz légiók és német különítmények állnak ott szemben szovjet hadosztályokkal, öt nemzet bombavetői dűbörögnek a spanyol városok és falvak felett, népek szabad csapatai harcolnak egymás ellen mindkét oldalon: valamért... A küzdelem látszólagos megoldása — nagyhatalmi érdekek összecsapása és szinte politika-alatti erőfeszítés — könnyen elsiklást enged tévmagyarázatok felé. Az olasz, francia, angol, német, szovjet-orosz érdekek robbannak össze spanyol földön: a Földközi-tengerért, a földközitengeri hatalmi egyensúlyért — ez a látszat!

A spanyolok háborúja ez? Miért szenved a spanyol nép öt nagyhatalom létebombáinak és gránátjainak tűztengerében? Mi ez ama apokaliptikus tűztenger lángjában? — Erről szól a „Spanyol tűztenger”!

Ara kartonkötésben 60 lej és portó.

* A forróégyévi betegségek kezelésében, különösen napszúrásnál, bélhurtnál és vérhasnál, valamint olyan gyomor-, máj- és lépbajoknál, amelyek malária kíséretében lépnek fel, a természetes „Ferenc József” keserűviz szerfölött értékes hatást fejt ki. Kérdezze meg orvosát.

Megjelent a hadfelszerelési minisztérium létesítéséről szóló törvény

Milyen hivatalokból tevődik össze az új minisztérium

Bucuresti. Saját tud. Megjelent a törvény a hadfelszerelési minisztérium létesítésére vonatkozólag. Az új törvény szerint a hadfelszerelési minisztérium feladata, hogy a hadsereget a honvédelemhez szükséges minden hadi felszereléssel ellássa. A minisztérium a következő hivatalokból tevődik össze: 1. A hadfelszerelési minisztérium államtitkárságából. 2. A hadsereg technikai felügyelősége. 3. Személyzeti igazgatóság. 4. Intendánsi igazgatóság. 5. Számvevőség. 6. Jogügyi osztály.

A technikai vezérfelügyelőség, amely a nagyvezérkaron keresztül hajtja végre feladatát, magában foglalja a technikai igazgatóságot, az anyag-igazgatóságot, a katonai vegyészeti igazgatóságot és a tanácsadó bizottságot.

Végrehajtási utasítás fog a minisztérium megszervezésének részleteiről intézkedni.

A fejlődés útján

A mai súlyos viszonyok között örömről számolhatunk be. Ezúttal a Temesvári Segélyező Egyesületéről van szó, amely rövid múltévi biharmegyei működése után már másodikban kellett itteni fiókjának helyiségeit bővítenie, hogy üzleti feladatát rendszeresen adminisztrálhassa. A Temesvári Segélyező Egyesület nagyvárad fiókja most a Bulevardul Regele Ferdinand 10. szám alá, I. emelet, a Banca Nationalával szembe költözött, hol tágasabb helyiségek állanak az immár sok ezerre menő tagok rendelkezésére.

A Temesvári Segélyező Egyesület nagy sikerrel felhúzta, néhány arra nem méltó egyén járja a nagyvárad fiók körzetéhez tartozó megyéket, hol arra igyekeznek a naiv közönséget rábírni, hogy az általuk képviselt vállalat tagjai közzé iratkozzanak be. A közönségnek az a része, amely már ismeri a Temesvári Segélyező Egyesület pontos és gyors segítségnyújtását, nem ugrik be ezeknek az ügynököknek, azonban vannak, akik még nem hallottak erről a megbízható egyesületről és ráhagyják magukat becsületi beiratkozásra, de ezek is rövidesen kéri a Temesvári Segélyező Egyesületet, hogy vegye fel őket tagjai sorába. Helyesen cselekszik tehát mindenki, ha minden esetben kéri a jelentkező ügynökök igazolványát és csak olyanokkal áll szóba, akiknek a „Reuniunea de ajutorare din Timisoara” céggel ellátott arcképes igazolványuk van.

Mint köztudomású, a Temesvári Segélyező Egyesület felvezet tagjai sorába olyan magaskorú egyéneket, akik más biztosító intézetek által már fel nem vehetők. A felvétel orvosi vizsgálat nélkül történik. Biztosítások köthetők 8000, 16000 és 24000 lej összegre, melyeknek tagdíjai havonként 100, 200 és 300 lej tesznek ki. Az esedékes biztosítási összeget az Egyesület a bekövetkezett haláleseteknél, minden formalitás nélkül, azonnal kifizeti, egyszerű halotti bizonyítvány alapján. Ezzel magyarázható meg, hogy a Temesvári Segélyező Egyesület tagjai a tavalyi 10.000-ról egyetlen év alatt már 16.000-re emelkedett. Az Egyesület által kifizetett segélyösszegek ez évben eddig már túlhaladták a 10 millió lejt.

Ilyen nagy teljesítmény után könnyen érthető, hogy a tagok száma állandóan emelkedik s így vált ismételtén szükségessé az irodahelyiségek bővítése, hol a felek a legnagyobb kényelemben lehetnek kiszolgálhatók. Az új helyiségek telefonszáma a régi maradt 19-54. A nagyvárad fiók hivatalos órái délelőtt 8-1-ig és délután 4-6-ig, amikor is a fiókvezetőség szívesen áll a közönség rendelkezésére.

A napoként befutó köszönőlevelek beszédes bizonyítékát adják az Egyesület gyors és pontos bonyolításának; mint például:

Eiben János tasnádi lakos 6528. számú könyve után,

Chidiosan belényesi lakos 12640. sz. könyve, Budaházy István nagyvárad asztalosmester, 7931. számú könyve, Galutz Jánosné, Nagyvárad, Str. Cortului 8. könyve után.

Németország légügyi egyezményt ajánlott Angliának

A németek kétszoros, vagy háromszoros légi haderőt kívánnak. — Anglia csak egyenlő arányt akar.

Londonból jelentik: Az *Ewening Standard* közlése szerint Ribbentrop német birodalmi külügyminiszter légi egyezményt ajánlott Angliának, 2:1, de még inkább 3:1 arányban a német légihaderő javára. Ezt azzal az érveléssel javasolta, hogy Németország több irányú légi támadásnak van kitéve, míg Angliának csak egy oldalról kell védekeznie. A lap diplomáciai levelezője szerint az ajánlatot Anglia nem fogadta el, mert légügyi politikájának alapja a Baldwin-féle terv, mely szerint Angliának éppen olyan légi haderőre van szüksége, mint bármely más állam légi haderője, mely Angliát fenyegetheti.

VIM

MINDENT TISZTÍT

Alaposan és kíméletesen

azékat és serpenyőket

A cseh külügyminiszter a német államfőnél

Hitler a magyar kérdés megoldására hívta föl a prágai kormány ügyelmét

Münchenből jelentik: Chvalkovszky cseh külügyminiszter pénteken Münchenbe érkezett és várta Hitler kancellár érkezését. Hitler a déli órákban fogadta a cseh külügyminisztert. A kihallgatáson Ribbentrop német birodalmi külügyminiszter is jelen volt.

A Német Távirati Iroda jelentése szerint a kihallgatás során alkalom nyílt arra, hogy a két államot érintő kérdéseket sorra vegyék. Chvalkovszky biztosította a német birodalom

vezérét, hogy Csehszlovákia Németországgal szemben teljes magatartási fog tanúsítani. Hitler ezt meglepődéssel vette tudomásul, majd sajtóközönségét fejezte ki, hogy a magyar nemzetiségű egye még mindig nem talált megoldásra. Megjegyzést adott reményének, hogy sikerül hamarosan ebben a kérdésben is kielégítő megoldást találni.

A kihallgatás másfelőlét vett igénybe.

Károly hétfőn Londonba, Kertész Miklós kedden Párizsba és Buchinger Manó ugyancsak kedden Brüsszelbe utazik, hogy az angol, francia és belga munkáspártok vezetőivel tárgyalásokat folytassanak a magyar ügy rendezése érdekében.

Az olasz ügyvivő, s a magyar és cseh követek Bonnet francia külügyminiszternél

Párizsból jelentik: Bonnet francia külügyminiszter pénteken délután fogadta az olasz ügyvivőt, a magyar követet és a cseh követet. E két utóbbival a magyar-cseh kérdéstről folytatott megbeszélést. A magyar kormány képviselője ismertette Bonnet előtt a komáromi tárgyalások megszakadásának okait és közölte, hogy Magyarország a müncheni egyezménynek megfelelően a négy nyugati nagyhatalom döntését kéri. A külügyminiszter és a cseh követ megbeszélése, úgy látszik, főleg az angol és francia részről Csehszlovágnak nyújtandó pénzügyi segítség körül forgott. Ez most élénk megbeszélés tárgya a francia és angol kormányok között, főleg a londoni francia pénzügyi attasénak közvetítésével.

Magyar diplomáciai küldöttek utaztak repülőgépen Hitlerhez és Mussolinihez

Münchenből jelentik: Darányi Kálmán, nyugalmazott miniszterelnök a magyar kormány megbízásából pénteken repülőgépen Münchenbe utazott. Kíséretében volt Ermannsdorf, budapesti német követ is.

Hitler birodalmi vezér és kancellár délután fogadta Darányit, akivel hosszabb megbeszélést folytatott a cseh-magyar kérdéstről. A megbeszélés, amelyen Ribbentrop külügyminiszter is jelen volt, a müncheni vezéri palotában folyt le és egy órán át tartott.

Hitler kancellár és Darányi Kálmán müncheni tanácskozásával kapcsolatban jól értesült helyen úgy tudják, hogy a német birodalmi vezér Magyarországot Csehszlovággal szemben támasztott követeléseit néprajzi keretek között támogatja.

Rómából jelentik: Csáky István gróf, rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, a külügyminisztérium kabinetfőnöke, pénteken repülőgépen Rómába utazott.

Csáky gróf délután 3 órakor Villani Frigyes báró kvirináli követ társaságában megjelent Ciano külügyminiszternél, akivel több mint egy órán át megbeszélést folytatott. Este a magyar meghatalmazott miniszter Villani báró kíséretében a Chigi-palotába ment, onnan Ciano olasz külügyminiszterrel együtt a korporációs minisztériumba hajlatott, ahol Mussolini az önellátási tanács ülésén elnökölt. A Duce fogadta Csáky István grófit és egy órán át tartó megbeszélést folytatott vele.

A magyarországi szociálisták kiáltványa a csehországi magyar-ság érdekében

Budapestről jelentik: A magyar szociáldemokrata párt kiáltványt bocsátott ki, melyben felhívást intéz a világ szociáldemokratáihoz. A felhívásban a csehszlovákiai magyar

követelések érvényesítésére a külföldi szociáldemokraták segítségét kéri

Ezzel a kiáltvánnyal kapcsolatban Payer

Fölkelés van Ruzsinszkóban

Cseh és magyar katonacsapatokat összpontosítanak a fölkelők ellen

Mátészalkáról jelentik: A menekültek száma a legutóbbi napokban megsokszorozódott, mert a határ túl a lakosság a státérium következtében nemuralomtól tart. A helyzet Ruzsinszkóban pattanásig feszült. A lakosság állandó nyugtalanságban él. A vasútvonalakon páncélvonatok járják be a vidéket. Folyton újabb és újabb katonavonalak érkeznek, amelyek cseh és magyar katonaságot szállítanak a határvidékre és a magyarlakta városokba. A határszéli magyar felvak lakosságát éjszakánként puskaszórással és géppuskatűz ébresztik fel álmából. Munkácsról és Beregszászról érkezett hírek szerint a cseh csendőrség előtt mindenütt gyanus. Az országúton megállítják és házkérk azokat a polgári utasokat, akiket a csendőrök nem ismernek személyesen. Igazolni egy nélkül még az őslakosság sem merészkedik az utcára. Több embert agyonlőttek, mert nem álltak meg mingyárt az első

felszólításra. A magyar és ruszin lakosság elkeseredetten és mindenre elkészülten figyeli az eseményeket. Ujabbban felkelő csapatok alakulnak, amelyek bejárják a vidéket és kintartásra, összefogásra buzdítják a lakosságot a csehek ellen. A felkelő alakulatok száma egyre növekszik és egyre többen csatlakoznak hozzájuk. Egyes községek különösen szigorú csendőri őrzet alatt állnak és a községet nem tudják a férfiak gyanukeltés nélkül elhagyni, asszonyok sietnek a felkelők támogatására. Szombatira virradó éjszaka ismét robbantások hangzottak át magyar területre.

Magyarországon újabb korosztályt hívtak be a katonai biztonság fokozására

Budapestről jelentik: A komáromi magyar-cseh tárgyalások megszakadása következtében előállott helyzet, továbbá azok a fenyegetések, amelyek még a tárgyalások folyamata alatt cseh részről történtek, valamint a cseh részről foganatosított katonai rendszabályok, Magyarország katonai biztonságának fokozása érdekében újabb intézkedéseket tettek szükségessé. Evégből a honvédelmi miniszter szorabaton hirdetményt bocsátott ki, melyben további 5 korosztály behívását rendeli el. E korosztályok közül 2, nevezetesen az 1908-as és 1911-es évfolyamhoz tartozó katonakötelezetteknek csapattestekhez már hétfőn, október 17-én jelentkezni tartoznak.

Most, amikor Csehszlovákia válsága az egész világ szociálistáira játszdódik le, valóságos szociáldemokrácia erejével hat

FRIGYES

SEDANTÓL PRAGAIG ...

című, irrandlanul izgalmas könyve.

Ara gyönyörű egész vászonkötésben 10 is.

Megrendelés a kiadóhivatalunk utján.

A lengyel, német és olasz sajtó állásfoglalása a komáromi tárgyalások megszakadása után

A római Tribuna a négy nagyhatalom gyors beavatkozását sürgeti

Varsóból jelentik: A Kurjer Poranny teljes mértékben Csehszlovákiát teszi felelőssé a komáromi tárgyalások megszakadásáért. A lap éles bírálattal illeti a cseh külpolitikát, majd hozzáteszi, hogy a magyar követeléseket Olaszország változatlan erővel támogatja. A Express Poranny megállapítja, hogy Prága taktikázása újra fenyegető feszültséghez vezetett.

Berlinből jelentik: A Berliner Tageblatt legújabb száma a komáromi tárgyalások megszakadásával kapcsolatban így ír:

— Súlyos vitás esetekben, tehát az olyan esetben is, mint amely a komáromi tárgyalások megszakadására vezetett, a megoldás egyetlen útja a népek önrendelkezési jogának alkalmazása és teljes tisztelgetése. Ha végre véglegesen szakítanak a versailles-i szellemmel és helyette az igazi népi politikát veszik irányadóul, akkor nem fog többé megismétlődni az az eset, hogy egy nemzet külpolitikáját nem a saját hazai érdekei, hanem az önkényesen mezeven határvonalak fenntartása határozza meg.

Rómából jelentik: A Tribuna igen éles hangú cikkben foglal állást a cseh eljárás ellen.

— A komáromi tárgyalások megszakadásának híre. — Újja többek között, — nem volt meglepetés, mert az első pillanattól kezdve világos volt, hogy a csehek táskikóznak. Látszott, hogy nincs szándékukban a meggyőzés. A csehek, akiknek utolsó percig folytatták a meggyőztést, nyilván megfenyegették Magyar-

országot. Újból kimutatták nyilvánvaló rosszakaratukat Európa felé. Ez a rosszakarat már húz év óta tart a németekkel, szlovákokkal, magyarokkal és ruszinokkal szemben és a jövőben is megmutatkozik majd azokkal a hiszékeny népekkel szemben, akik most hittek Prága őszinteségében. Most a helyzet ismét súlyosbodott. A szlovákiai és ruszinszói magyarok azonban aggodalommal, de türelmesen várják felszabadulásukat. Naponta érkeznek hírek a cseh katonaság erőszakos túlkapásairól. Ilyen körülmények között sürgős elhatározásokra van szükség. Meg kell értetni a csehekkel, hogy számításuk ezuttal is hibás volt. Ennek a lépésnek ismét attól a négy hatalomtól kell jönnie, mely Münchenben ünnepélyesen elismerte a Csehországban élő magyarok jogát, hogy visszatérjenek az anyaországba. És ez nem platói gesztus volt, hanem határozott felhívás Prágához. Ha most kiténik, hogy a csehek ki akarják vonni magukat a magyarokkal szembeni kötelességük alól, két út van: meg kell követelni Prágától, hogy eljárása nagy veszélyeket sejtet, vagy, ha a Sirovy kormány ellenáll, akkor közbe kell lépni és eldöntően elő kell írni az igazságos megoldást. Lehetséges, hogy a cseh vezetőknek nincs meg a bátorságuk, hogy a népjogi alapon való rendezést a maguk felelősségére keresztül vigyék. Ha ez így van, még inkább szükség van a külső beavatkozásra. Most a négy nagyhatalom a szó, mely nem említheti meg, hogy a mostani helyzet még jobban súlyosbodjék.

A genfi szlovák tanács elnöke tájékoztató előadásokat tart Londonban

Népszavazást kíván Szlovákiában

Londonból jelentik: A Press Association jelentése szerint Jehlicska Ferenc a genfi szlovák tanács elnöke jelenleg Londonban tartózkodik s az angol államférfiakat és más közéleti tisztségűeket tájékoztatja a cseh helyzetben előtérbe tolt szlovák kérdéstől. Péntek este a Savoy-szállóban tartott sajtótájékoztatóon Jehlicska ismertette a szlovák törekvéseket és azokat a következőekben lámasztotta elő:

— Szlovákia elszakítása Magyarországtól földrajzilag, gazdaságilag, fajilag és vallási szempontból egyaránt helytelen volt. A magyarokkal nem volt soha, semmiféle gazdasági, vallási, nyelvi, vagy faji vitánk. Ha el vagyunk szakítva a nagy magyar Alföldtől, ehínségre, munkanélküliségre és kivándorlásra vagyunk

közvetve. Súlyosbítja ezt a helyzetet a szlovák földről menekült csehek tömege. A párizsi béketárgyalásokról kizártak bennünket. Most teljes önrendelkezési jogot akarunk népjogi számúra, hogy népszavazás útján szabadon választhassunk vajjon a csehekkel akarunk-e maradni, vagy Magyarországhoz akarunk visszatérni. Ha Szlovákia visszatér Magyarországhoz, a népek csoportját lehetne felépíteni Németország és Oroszország között, e két ellentétes hatalom közötti gátként.

Jehlicska kijelentette még a Press Association munkatársának, hogy Hitlernek igaza volt, amikor azt állította, hogy Csehszlovákiát hazugokra építették fel. Csehszlovák nép nem létezik, hanem van cseh és van külön szlovák nép.

Az új Csehország alkotmányának előkészítése

Szövetséges államrendszer terve Szlovákiával és Ruszinszkoval. — Egyetlen jelölt a köztársasági elnökségre

Prágából jelentik: Az állam alkotmányjogi helyzetének megvizsgálására kiküldött bizottságban az a vélemény alakult ki, hogy a köztársasági elnök lemondása és az államhoz tartozott területek átadása következtében sürgős szükség van új alkotmány és új választójogi törvény kidolgozására. Az új alkotmány értelmében Csehország valószínűleg szövetségi állam lesz. Az új elnök megválasztása előtt megállapodásra kell jutni Szlovákia és Ruszinszko politikai vezetőivel. A kormánypártok vezetőivel eddig csak abban állapodtak meg, hogy egyetlen jelöltet állítsanak. A jelölt személyéről

és a választás idejéről eddig nem történt döntés. A választást csak az alkotmány teljes átalakítása után tartják meg.

A gazdasági élet átszervezése. Nem kívánatos idegenek kikapcsolása

Prágából jelentik: Az agrárpárt lapja a Vecser legújabb számában ismét szembefordul azzal a veszéllyel, hogy zsidók áraszzák el a cseh népet. A zsidóknak gyorsan és teljesen el kell ünniük minden foglalkozási ágából. Különösen a nagy ipari központokban van sok zsidó és emigráns alkalmazásban. Az állam átszervezés során át kell szervezni az egész gazda-

sági életet is. Az emigránsok és szabadkőművesek szakadékszélére sodorták az országot.

Az Express olyan törvények mielőbbi meghozását követeli, mely lehetővé teszi nem kívánatos idegenek kikapcsolását. Ennek szükségét — úgy mond — már valamennyi politikai párt felismerte.

Varsóból jelentik: Egyes külföldi lapokban hírek jelentek meg, hogy Jugoszlávia Berlinben és Rómában lépéseket tett volna és ellenezné a közös lengyel-magyar határ létrehozását. Varsói lapok megállapítják, hogy ez a hír valótlan. Ilyen közbelépés nem történt.

Belgrádban e hírrel kapcsolatban kijelentették, hogy ilyen lépés nem áll a jugoszláv kormány szándékában.

Felosztották Pozsony város köpviseletét

Pozsonyból jelentik: Durcánosky igazságügyminiszter felosztatott Pozsony köpviseletét és háromtagú direktoriumot állított a város élére. A direktorium tagjai: a szlovák nemzeti tanács részéről Oplactál Fül. főállatorvos, a magyar nemzeti tanács részéről dr. Neumann Tibor ügyvéd, a német párt részéről Hausrecht tanár.

A szlovák miniszterelnök főváros felvidéki magyar városokban

Kassáról jelentik: Tiso miniszterelnök a szlovák kormány több tagjával együtt Kassára utazott. Kassáról Eperjesre mennek.

Nagy változások a cseh diplomáciában

Prágából jelentik: Cseh politikai körökben elterjedt hírek szerint a cseh diplomáciai karban nagy változások állnak készületben. Osusky párizsi cseh követet Washingtonba kerül. Masaryk londoni követet pedig visszahívják Prágába. Masaryk berlini cseh követ is kiválik a diplomáciai szolgálatból és utóda Kunzl-Jizersky lesz.

Társadalmi mozgalom a felvidéki inszeges magyarok felségítésére

Budapestről jelentik: Horthy kormányzó felesége és Imredy miniszterelnök felesége drámai hangú felhívással fordultak a nemzethez, hogy segítsenek a felvidéki magyarság inszeges enyhítésében. A mozgalom jelszava: Magyar a magyarért!

Rendelések szabályozzák Nagyváradon az utcai forgalmat

Mi, mint a Bihar megyei esendőrlegió parancsnoka, visszatérve a rendőrkészletre legutóbbi rendeletére, elrendeljük:

1. A járművek jelzőkészüléke nem lehet más, mint gumis tülkök, ezt is azonban csak a legszükségesebb esetekben lehet használni.

2. A szirénák, tülkök, dudák használata szigorúan tilos. Csak a tüzoltóknak használhatnak kis harangot és szirénát.

3. Az autók kipuffogóját speciális készülékkel kell felszerelni, amely letompítja a zajt. A gáz kiengedése a Regele Carol és Regina Mária, valamint a Piata Unirii-teren szigorúan tilos.

4. A járművek sebessége a Ferdinánd király-úton, a Mária királyné-tértől a Duca utcáig a következő: kerékpáros és mechanikus járművek sebessége 6 kilométer óránként, míg az állatok vontatott járművek lépésben haladhatnak. Előzni csak akkor lehet, ha az út teljesen szabad.

Fenti rendelet ellen vétőket 500—2000 lelig terjedő pénzbírsággal sújtják.

Petruc Teodor, alezredes, a biharmegyei esendőrszárnyparancsnoka.

HIREK

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Nagyvárad, II. Károly király-út 5. sz.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Belföldön: Egész évre 900, félévre 450
negyedévre 225, egy hónapra 75 le.
Magyarországon: Egész évre 50 P, félévre 25 P, negyedévre 15 P
Egyes szám ára 20 fillér, vasárnap és ünnepeken 24 fillér.
Postatakarékpénztári csekk számlánk száma: 80.037
Telefon: 12-27.

Kolozsvári szerkesztő: dr Sulyok István.

Kéziratokat nem örzünk meg és nem adunk vissza.

Időjárás

A bucuresti időjárás-kutató intézet jelentése szerint a várható időjárás: Élénkebb nyugati, északnyugati szél, elég sok napsütés, északon délután zápor lehet, a hőfok kissé csökken.

Lobogózzuk fel a várost! A nagyváradai rendőrfőnökség és a biharmegyei csendőrszárnyparancsnokság vezetője: Petruc Teodor alezredes, a következő felhívást intézi a lakossághoz: „Vasárnap, október 16-án lesz Ófelsége II. Károly király születésnapja. E nap méltó megünneplésére felhívom a város lakosságát, hogy lobogózza fel a házakat és díszítse fel a kirakatokat”.

EGYRE DAGAD A BALTI KISAJÁTÍTÁSI PANAMA ÜGYE. Bucuresti. Saját tud. A balti kisajátítási panama ügye egyre nő, ahogy a vizsgálat munkája előrehalad. Az állam 28 millió károsodásához az igazságügyminiszterium hozzájárulja az 1923. óta esedékes törvényes kamatokat is, úgy hogy az állam károsodása 42 millió leit tesz ki. Az ügygel kapcsolatban letartóztaták Chisenev város pénzügyi osztályvezetőjét, egy pénzügyi inspektort és egy balti ügyvédet. A vizsgálatot Jasiban is folytatják, ahol a letartóztatott főbűnösöknek szintén vannak büntőrsáik.

Napi húsz vagon nyersolajat termelnek Magyarországon. Budapestről jelentik: A tél elején Lipsén megkezdett hatodik kút furásának ismét megvan a várt eredménye és az első napon 3 ezer liter meghaladó olaj tört fel. Ezzel eljutottak a napi 20 vagon nyersolaj termeléséhez. Remélik, hogy az év végére elérik a napi 60 vagon és ezzel az ország évi szükségletének felét fedezik. A jelek szerint a feltárt források bősége és hosszabb időre szállítják a nyersolajat.

KÉRELEM. A szatmár-környéki szörvány egyik legfontosabb pontján: Pusztacserécskén egy kicsiny hívőseleg templomépítésbe kezdett Szent József tiszteletére. A kis egyházközség kérelemmel fordul mindenkihez, de különösen Szent József buzgó tisztelőihez, hogy adományokkal támogassák, hogy a megkezdett kis templomot a tél beállta előtt felépíthessék. A szíves adományokat a következő címre kérjük: Parohia Rom. Mat. Lazari, Jud: Satu-Mare.

Megveszett kölyökkutyák tizenegyet a gyermekket martak össze. Nagyvárad. Saját tud. Achim Lázár itteni postás kutyája röviddel ezelőtt megveszett. A helyzetet súlyosbította, hogy a kutya közvetlenül azelőtt fiadzott le, mielőtt megbetegedett volna. A háziak öt kutyakölyvet elajándékoztak a szomszédok között rövidesen látott a vezetés. A kiskutyákkal több gyermek eljátszadozott és a gyermekek közül néhányan lázasak lettek. A szülők eleinte nem gondoltak a veszedelemre, midőn azonban megtudták, hogy az anyakutyán veszélyesség tört ki, rémülten vitték gyermekeiket dr Popovici Valér tis főorvoshoz. Dr Popovici Valér megvizsgálta a tizenegy gyermeket és megállapította, hogy valamennyien veszélyes gyanúsak és elrendelte azonnal beszámításukat a kolozsvári Pasteur intézetbe. Tegnap reggel el is szállították a kolozsvári Pasteur intézetbe a tizenegy gyermeket, névsorint: Pop Lenuta 5 éves, Andor Aurél 6 éves, Achim Zoica 11 éves, Achim Mariora 7 éves, Craclun Anna 14 éves, Bodeu Mihai 5 éves, Pop Mária 7 éves, Bodeu Jonel 8 éves, Boit Mariora 8 éves és Baba Jonel 3 éves gyerekeket.

Százezer nemesített oltványt osztanak szét Szatmár megyében. Saját tud. Az illetékes hatóságok minden elkövetnek, hogy Szatmár megye gyümölcsstermelését arra a színvonalra emeljék, amelyen évtizedekkel ezelőtt volt. Az elmúlt évben 80 ezer nemesített oltványt osztottak szét kedvezményes áron a gyümölcsstermelő gazdák között. Ebben az osztandóban október elsejétől kezdve 100 ezer darab oltványt ültetnek el a szatmármegyei gyümölcsstermelőkkel.

A SALZBURGI ÜNNEPI JÁTÉKOK MÉRLEGE. (V. V.) A Salzburgban megtartott hangversenyek és szabadtéri előadások igen szép eredménnyel zárultak. 1938 évben tartották meg az első „tagionet“-t, amelyen tisztán keresztény művészek és rendezők működtek közre. Összesen 65 hangversenyt és operaelőadást rendeztek Furtwängler, Böhm és Knappertbusch mesterek kiváló vezetése mellett. Az eredmény rendkívüli, mert az ünnepélyeket 61,184 bel- és külföldi vendég látogatta a tavalyi 51,764-el szemben, vagyis az idegenforgalom Salzburgban körülbelül egyharmaddal emelkedett! Így Csehszlovákiából 2799, Olaszországból 1184, az Egyesült Államokból 1753, Angliából 1037, Magyarországról 998, Svájcól 594, Dániából 382, Romániából 336, Svédországból 301, Jugoszláviából 247, Belgiumból 234 vendég tekintette meg az ünnepi játékokat.

Uj maximális árak Nagyváradon. Saját tud. A bányaváros vezetősége, tekintettel arra, hogy a buza ára az utóbbi időben lemerorzódott, új maximális árakat léptetett életbe. Az új árak a következők: Feher kenyér kilója 9, félbarna 8, barna 5.50, rozskenyér 6.50 lei. Liszt nagybani eladásnál: nullás 9, kettes 8.50, hármas 8, négyes 7.50, hatos 5.50, rozsliszt kilója 6.50, tengerliszt 4 lei. Az új husarak a következők: borjúhús kilónként 26-22, marhahús 22, sertés 30, bivalyhus 14, juhhus 20, szalonna 38, zsír 42, hajt 38 lei kilogrammonként.

Gyomor- és bél-
betegségek ellen

GASTROID

kapható minden gyógy-
szertárban és drogériában

Ujból engedélyezték a háborus esélyekre való tekintettel betiltott nyersanyagok forgalombahozását. Bucuresti. Saját tud. A kormány szeptember hónap második felében a háborus esélyekre való tekintettel számos nyersanyag kereskedelmi forgalmát betiltotta. Most a hadügyminiszterium közli, hogy a nyersanyagok, amelyek a vonatkozó minisztertanácsi határozat értelmében a raktárakban és gyárakban visszatartottak és leltározattak, ismét felszabadultak.

HATALMAS TÜZVÉSZ A PIATRA-NEAMTI KOLOSTORBAN. Bucurestiből jelentik: Borzalmas tűzvész pusztított a péntekről szombatra virradó éjszaka a piatra-neamti kolostorban, ahol kéménytűz következtében leégett a zenei-szeminárium épülete. A kár meghaladja a 3 millió leit, ami azonban nem térül meg, miután az épület nem volt biztosítva.

Megszűnik a „Prezentul“. Bucuresti. Saját tud. A „Prezentul“ című közgazdasági lap beüzemelti megjelenését. Holnap, vasárnap reggel jelenik meg az utolsó szám a román-magyar gazdasági kapcsolatokról, ez a lap hozta közel négy éven át a legrészletesebb tudósításokat, a Madgeariu lapja volt.

Uj városháza és kórház felépítését tervezi Kolozsvár polgármestere. Saját tud. Bornemisa Sebastian dr polgármester tegnap délután a város összes ügyosztályainak vezetőivel értekezletet tartott és kifejtette előtűt a város fejlesztésével kapcsolatos terveit. Közölte az egybegyűttekkel, hogy a közigazgatási szolgálat hatályosabbá tételére érdekében szükséges, hogy minden ügyosztály öt éves tervet dolgozzon ki. Ennek keretében akarja megvalósítani az új városháza, valamint a városi kórház felépítésének tervét is. Az egyes ügyosztályok vezetőinek az év végéig kell elkészíteniük a munkatervüket. A program kivitele már a jövő évben megkezdődne. A tervek kiviteléhez szükséges összeget a polgármester kölcsön felvétele útján akarja előteremteni.

Zürichi zárlat. Párizs 11.70, London 20.92, Newyork 44.62, Brüsszel 74.07 fél Miliáró 23.20, Amsterdam 240.40, Berlin 170.85, Prága 15.17 fél, Varsó 83, Belgrad 10, Bucuresti 32.

A HAZTULAJDONOSOK UTJÁN FOGLJAK ELLENŐRIZNI AZ ADÓZOK JÖVEDELMEIT. Bucurestiből jelentik: C. Procopiu pénzügyminiszter vezréltikár foglalkozik azzal, hogy miként lehetne a háztulajdonosok útján, házirólháza felkutatni azokat, akik nem vallják az adóköteles jövedelmüket. A háziar köteles lenne bejelenteni lakóinak jövedelmét és annak az volna a szankciója, hogy adóeltitkolás esetén a háztulajdonoson hajtják be az adót, amennyiben a bevallás körül rosszhiszeműség tartható. Az adóbevezetés félelmi statisztikája szerint az adóbehajtás csak Bucurestiben nőtt, míg a vidéken stagnált. Az adóbevezetés így is 5 százalékkal haladta meg az előirányozottat. Bucurestiben a havi átlagos adóbevétele másfélmilliárd leit tett ki.

A LEGNAGYOBB TEKINTÉLY. A londoni „Pathfinder“ írja ezt a kegyes történetet: Egy angol képviselő, aki nagyon büszke okos fiacskájára, a közelmúltban elvitte a képviselőházba, hogy megmutassa neki, milyen a parlament belső lény. Az ülésen felszólalt a boldog képviselő, papa is és heves vitája volt a miniszterelnökkel. Az ülés után, amikor a kisfiú lejött a karzatról, lelkendezve üdvözölte papáját.

— Gratulálok, apa, nagyszúrú voltál. Te mindig ilyen bátor vagy? Ha például a mezőn találkoznál egy tehénnel, tőle sem ijednél meg?

— Természetes, hogy nem.

— És egy nagy csúnya bogártól? Vagy egy vadállattól?

— Attól sem.

— És nem félsz, ha megrögzött, vagy villámlik?

— Miért félnék, te kis cicsi?

— Papa, hát te ezen a világon senkitől és semmitől nem félsz, csak anyuától!

A NAGYVÁRADAI KATOLIKUS LEGÉNY-EGYLET SZÜRETI MULATSÁGA. A nagyváradai Katolikus Legényegylet október 23-án, vasárnap este 9 órai kezdettel műsoros szüreti táncmulatságot rendez. A műsor élvezetes szórakoztatással lepi meg a vendégeket. A szüreti mulatság jóhangulatát kivételesen olcsó és jóízű cselekekkel és italokkal biztosítja a rendezőség. Egyesületünk fiatalosságát és pártoló tagjait kedves családjukkal szeretettel elvárja az egyesület új vezetősége.

* Hasműtétet utáni időszakokban a régóta bevált, tisztán természetes „Ferenc József“ keserűvíz kitűnő hashajtó, amely a belek tartalmát biztosan felhígítja és azt csakhamar fájdalommentesen levezeti. Kérdezze meg orvosát.

A „KÉPES KRÓNKA“ ELŐFIZETŐI ÉS VÁSÁRLÓI RÉSZERE. A „Képes Krónka“ október havi számának behozatala körül akadályok merültek fel, ez az oka annak, hogy az előfizetők nem juthattak hozzá lapjukhoz. Értesülésünk szerint illetékes helyen lépéseket tettek, hogy a további zavartalan behozatalt biztosítsák. Addig is számítanak a közönség szíves türelmére.

Temetés. Szabó Klára 18 éves korában Nagyváradon meghalt. Temetése vasárnap délután 4 órakor lesz a Haller-kápolnából. (Erdélyi „Concordia“.)

Mozgósínházak műsora:

APPLÓ: A DZSUNGEL SZERELMESEI. Dorothy Lamourral és Ray Millanddal.

CORSÓ (v. Heyman): EJJEI MENEDÉKHELY. L. Jouvet, S. Prim és Vladimir Sokoloffal.

DORIAN: CHICAGO. T. Power, Alice Faye és Don Amecheal.

SCALA (Kat. Kör): PORT-ARTHUR. D. Dariusieux és Adolf Wohlbrückkel.

A rajzos trükk-filmek világhódító útja

Walt Disney neve a Greta Garbo és Garry Cooper nevével vetélkedik hírnév és dicsőség dolgában

London, október hó. New Yorkból érkezett jelentés szerint egy ottani filmkölcsönzővállalat szép összeget helyez kilátásba annak, aki elő tudna keríteni egy 1920-ban készült rajzos trükkfilmet. A kis film — alig pár száz méter hosszú — címe „Piroska és a Farkas”, állítólag csak egy-két kisebb amerikai moziban került nyilvánosságra.

Azóta nyomaveszett. E meglepő újsághíradás mögött az az érdekes körülmény rejlik, hogy a mozik közönsége mostanában egyre jobban érdekli a film hőskora után. Azok a meglehetősen primitív filmcskéék, amelyeknek a háborúelőtti évek közönsége tep-solt, ma ismét „újdonságok”, mert kuriózumok. Egy londoni mozi pár hónappal ezelőtt felelevenítette „A Sejk” című filmet, amely a huszas évek elején készült Rudolph Valentino főszereplésével s a film óriási sikert aratott: a közönség alig győzte az oldalát fogni a nevetéstől, pedig valaha a könnyekig meghatotta a nézőket.

A keresett „Piroska és a Farkas”-nak viszont „történelmi becsétől” eltekintve az a másik nagy érdekessége, hogy ezt a kis filmet egy akkoriban teljesen ismeretlen tizenkétéves fiú készítette, akinek a neve Walt Disney volt.

Disney neve ma egyszóval az egész világ ismeri. Greta Garbo-val és Garry Cooper-rel vetélkedik hírnév és dicsőség dolgában. Sőt, Disney rajzfilmjeit az a máskülönböző finyás színésznő is szereti, amely annyira briliáns meg-jegyzést eresz el időnkint a nagy filmsztárok személyével kapcsolatban.

Disney, aki ma világhírűtől eltekintve igen jómódú ember, maga is szívesen venné, ha a keresett filmcske előkerülne, de ő sem tudja honnan lett. A film 1920-ban egy Kansas City-beli garázsban készült, ahol az akkor alig húszéves Disney éjjelenként kísérleteket folytatott. Ebben az időben már hivatászerűen foglalkoztak kis rajz-filmek készítésével, de ezek a filmek egy-egy reklám-célokra szolgáltak: rágógumit, cigarettát, borotvapengét hirdettek.

Ennek az éjszakai munkálkodásnak „Piroska és a Farkas” volt az első eredménye. Disney annyira meg volt elégedve a kis filmmel, hogy ott-hagyta a hirdetőcéget és Hollywoodba ment szerencsét próbálni. A nagy filmembereknek azonban nem kellett Disney. A rajzfilm 1920-ban már nem volt új dolog Amerikában. Már akkor is cartoon-oknak hívták őket (eredetileg a hírlap-karikatúra angol neve) és a filmszínházak két célra használták őket. Ha jók voltak, akkor arra, hogy kitöltsék az időt két „nagy” film között. Ha pedig rosszak, akkor arra, hogy kikergessék a közönséget az a részét, amely Amerikában igen gyakran hajlandó délutánból késő éjszakáig a moziban maradni s a programot akár három-szor is végignézni.

Disney karrierjének első állomása nem is Hollywoodból indult el, hanem New Yorkból, ahova egy második rajzfilmjét küldte el s ahol egy Winkler nevű filmkölcsönző megbízta „cartoon”-ok készítésével. A következő hat év alatt Disney nem kevesebb, mint hatvan kis „cartoon”-t készített, amelyeknek főszereplője „Alice” volt, az ismert angol gyermekmese hősa. Az első filmeket rendszerint maga rajzolta, később aztán munkatársakat szerződöttetett, akik utasításai alapján rajzolták meg az egyes filmkockákat s ezzel egyidejűleg Disney kialakította a rajzfilm-készítés mai technikáját, amely majdnem olyan bonyolult, mint egy nagy élőfilmé, bár jóval kevesebbe kerül és aranylag többet jövedelmez.

1927-ben aztán új figurával állott elő Disney, akit akkoriban még mindig nem ismert a világ-közönség s ez az új figura Oswald volt a nyu-szi. Oswald aztán erősen megindította a közön-ség érdeklődését Winkler filmjei iránt. A köl-csönző szép összeget keresett, de nem volt hajlandó Disney fizetését felemelni, mire Disney felmondott Winklernek.

Az összeveszés sokkal súlyosabb következmé-

nyekkel járt, mint Disney sejtette volna. Winkler ugyanis elvitte Disney legtöbb munkatársát, akik már alaposan be voltak tréningozva a „cartoon”-rajzolás bonyolult neveltségébe s a szerződés szer-int ahhoz sem volt oga, hogy további Oswald-filmeket készítsen, mert Winkler ezekre nézve megszerezte a „copyright”-ot. Sőt, pár hét múlva leszerződöttetett egy konkurrens rajzoló: Walter Lantz-et, aki máig is folytatja az Oswald-filmek rajzolását s ez a filmfigurát még mindig nem únta meg az amerikai közönség.

Disneynek tehát sürögősen új alakról kellett gondoskodni s így született meg az agyában az az ötlet, hogy a piroska helyett egy kis egret fog szerepeltetni. Az ötletet természetesen titokban kellett tartani. A szerződés szerint ugyanis Disney pár hónapig még mindig Winkler szolgálatában állott s így a filmkölcsönzőnek nem volt szabad tudnia az új tervről. Ezeknek a hónapoknak el-

A közönség van mindenki aj-kán Hollandiában. Ugyancsak minden országban van ott is, mint más országokban, az „505 a sikki”, ez az új remek cukorka

505

EUROPA CUKORKAJA

Hollandiában gyártja K. ANDIA S. p. A., Timișoara

teivel Disney aztán új vállalkozót keresett a Mickey Mouse-filmek finanszírozására. A vállalkozók, akik előt levitették az új filmet, el voltak ragadtatva, már éppen alá akarták írni Disney fényes új szerződéseit, amikor váratlanul lecsapott a boriba. Megjelent az első hangos-film. Hollywoodban a film történetében eddig páatlan arisztó állott elő, világhírű sztárok tűntek el egy napról a másikra a filmvárosból és Disney-vel sem nem akartak szóbaállani.

Disney belátta, hogy a hangosfilm nem műlo szenzáció, s hogy a némafilm immár a múlthoz tartozott és elhatározta, hogy új filmjeit meg fogja szólaltatni. Bár egy „cartoon”-nal kapcsolatlan a hangszinkronizálás lényegesen kevesebbe kerül, mint egy nagy filmnél, Disneynek nem volt elegendő tőkéje a befektetéshez s már-már közel állott a kétségbeeséshez, amikor a harmadik „Miki Egér” filmje megtetszett egy New-

* Aki tulokat evett vagy ivott és ezért rossz- szul érzi magát, annak egy pohár természetes „Ferenc József” keserűvíz igen gyorsan és alapo- san kitisztítja a gyomrát és a belet és felfrissíti egész szervezetét. Kérdezze meg orvosát.

yorki hangmérnöknek, aki aztán elég olcsón el- vállalta a szinkronizálást. Az első hangos Disney-film „hangja” természetesen éppen olyan groteszk volt, mint az első hangosfilmek általában, de a kölcsönzők azonnal észrevették az üzleti le- hetőségeket. Pénzt ígértek Disney-nek, de ennek fejében kikötötték, hogy megvásárolják vállala- tát. Disney-nek azonban akkor már elege volt a pénzemberekből és nem fogadta el az ajánlato- kat. Pár hónappal később nagy erőfeszítések árán végre előállott a newyorki Colony Színházban a „Steamboat Willie” című cartoonjával, amely aztán megalapozta a „Miki Egér” népszerűségét.

Új ötlettel állott elő s így született meg az első „Silly Symphony”, amely aztán végre elég pénzhez juttatta s akkor már szép mellékjövode- lemre tett szert a Miki Egert ábrázoló külön- féle porcellántárgyak és játékok engedélyjogai és profitrészesedése révén.

Minden rendben lett volna, ha Disneynek ak- kor eszébe nem jut a színesfilm. Mentésére le- gyen mondva, 1930 körül Hollywoodban már fo- molyan megindult a kísérletezés, hogy a hang után a színt is érvényrejuttassák a vetítősáznon. Pár hónappal később már megjelentek az első színesfilmek és gyakorlati alapokra helyezték az úgynevezett Technicolor-rendszert. Disney nagy vitákat rendezett munkatársaival és a kölcsön- zőkkel. Az előbbieket azon a nézetben voltak, hogy a „Miki Egér” és a „Silly Symphony”-k népsze- rűsége annyira meg van már alapozva, hogy a színesfilm nem érthet meg nekik, a kölcsönzők viszont nem voltak hajlandók többet fizetni egy színesfilmért, mint egy fehér-feketéért. A húza- vona vége az lett, hogy egy konkurrens vállalat egy szép napon (1931 júliusában) bemutatta az első színes „cartoon”-t.

Disney most már nem térhetett ki a színes- film elől s munkatársai segítségével pár hónap múlva előállította a „Fák és Virágok” című Silly Symphony-t, amelyet 1932-ben mutattak be s máig is Disney egyik legjobb munkája.

Disney egy évvel később, 1934-ben fogott ne- ki élete eddig legbecsértőbb munkájához, egy egész estét betöltő rajzfilmhez, amelyen nem ke- vesebb, mint három teljes esztendeig dolgozott. Ez a film, mint ismeretes, „Hófehérke és a hét törpe” volt, amely azóta már az egész világot bejárta és ötletes és melódikus kísérőzenéje min- denütt népszerű. A „Hófehérke” belső története valószínűleg rendkívül érdekes, ha a hollywoodi információknak csak télig is hitelt lehetne adni. Tény azonban, hogy a film több mint kilencven millió leibe került, ellentétben Disney átlagfilm- jeivel, amelyek előállítás költsége általában ti- lenc-tíz millió lej. Igaz, hogy az átlag Disney cartoon vetítési ideje alig éri el a tíz percet.

Disney ma harminchétféves, egyike a világ legismertebb embereinek és sikerét legnagyobb- részben annak köszönheti, hogy egész eddigi munkássága alatt teljes erejéből ellene volt ana- nak a Hollywoodnak az üzleti szemlével, ahol az egész idő alatt dolgozott. Az ilyenkor eddig ke- vés embernek sikerült. És még kevesebbnek negyvenéves kora előtt. Hegedűs Adám.

SZÍNHÁZ

Ma, vasárnap van a Thália búcsú- előadása Nagyváradon

A mai napon három előadással búcsúzik a Thalia színház társulata. A rövid ciklust, amely két nagyszabású felújításon kívül két újdonságot is bemutatott a társulat, amelyet nagy siker kísérte és állandóan telt házak igazol- ták a nagy érdeklődést.

A mai búcsúnapon három előadás lesz a színházban. Délután 3 órakor *olcsó helyárrakkal* Herczeg Ferenc briliárs vígjátéka, a nagy si- kerrel felújított *Kék róka* szerepel a műsoron, míg délután 6 és este 9 órakor pedig Alfred Ghery szenzációs világsikeres vígjátéka, a

Hatodik emelet zárja be a ciklust. A hatalmas érdeklődésből ítélve ezen a búcsúnapon há- romszor fog megtelni a színház nézőtere. Epen ezért ezekre a búcsúelőadásokra tanácsos lesz mindenkinek jegyről elővételben gondos- kodni.

Heti műsor:

Vasárnap délután 3 órakor: *Kék róka*. Olcsó helyárrakkal.
Vasárnap délután 6 órakor: *Hatodik emelet*.
Vasárnap este 9 órakor: *Hatodik emelet*. (Búcsúelőadás.)

A cseh kérdés elvi és történelmi vonatkozásai

Irta: Dr Hermann Floriani (Bécs)

(Az alábbi cikket a Bécsben megjelenő „Schönere Zukunft“ című folyóirat legutóbbi számából vettük át.)

A cseh-szlovák kérdésnek — ha közelről vizsgáljuk, — évszázados történelme van; történelme, mely gazdag tragikus válságokban és drámai kitéleződésekben. A mai események jobb megértése szempontjából nem érdektelen, ha a napi politika eme központi problémájának néhány történelmi vonatkozását felelevenítjük.

A szudéta-német terület, földrajzi zártsága ellenére, az újabb történelmi időkben sohasem volt nemzetileg egységes. Krisztus előtt 150. körül a mai Csehország területén a délnyugati német földről átjött kelta eredetű bojerek telepedtek le. Akiktól az ország (Bohémia) a nevet is kapta. Ezek Krisztus előtt 60. körül helyet adtak a germánoknak, nevezetesen a hermunduroknak és markomannoknak. Minden valószínűség szerint azonban továbbra is ott maradtak a kelta népesség maradványai és azok csak lassanként szívódtak fel. A Krisztus születése körüli időkben Csehország volt a középpontja a germán nagybirodalomnak, amelyet a hatalmas markomann-fejedelem, Marbod alapított. Az ötödik és hatodik század fordulóján ismét népesség-csere ment végbe: a markomannok lehúzódtak Bajorországba, a szudéta-földekre pedig a szlovák vonultak be, eleinte még törzsekbe tagozódva. A legújabb kutatások bebizonyították, hogy különösen a perem-területeken a germán népesség egészen a késő középkori, második német bevándorlásig fenntartotta magát. A ma németlakta területek lényeges részét tehát sohasem „szlávósították“ el, de nem is „németesített“ területek, mint ahogyan azt egyes cseh történészek állítják, hanem azokat a legrégebb idők óta germán-németek lakták. A középkori német telepítés szintén nem szláv területeket, hanem lakatlan öserdőköt, embernemjárta pusztaságokat öltel fel, amelyeket a csehek elkerültek. A németek és a csehek együttélése a szudéta-földön tehát egyáltalán nem újkeletű, s nem a németek által a csehekre mesterségesen rákényszerített, hanem régi, történelmi tény, mely az események természetes folyásából, magától adódik.

A szudéta-területek, különösen Csehország, a korai középkortól kezdve, német vezetés alatt, mindig a birodalom alkatrésze volt: először a német-római birodalomé, később az osztrák-magyar monarchiáé. Csak 1918-ban oldották fel ezt a belső köteleket. Már Nagy Károly az avar háborúk idején uralma alá hajtotta Csehországot. A Nagy-Morva birodalom rövidéletű szereplése után, — amelyhez akkor Csehország is tartozott, — a Premyslid hercegek a 10. század elején kénytelenek voltak a német királyok fennhatóságát elismerni. Az ország keresztényesítése Bajorországból indult ki. Csak 937-ben állították fel Csehország számára, mely addig a regensburgi egyházmegyéhez tartozott, külön püspökséget Prágában. A Premyslid-házból származó II. Vladislav az 1158-ik évben I. Frigyes császártól életére szóló királyi méltóságot kapott. Az örökölhető királyi méltóságot sváborországi Fülöp adományozta 1198-ban I. Ottokárnak; tehát: a „cseh királyi korona“, a cseh államjogok szimbóluma, amelyre a cseh nacionalizmus kezdettől fogva támaszkodott, — jogszerepét és történelmileg német eredetű.

A Premyslidek jó hajlandóságot mutattak a németek iránt. Leghatalmasabb fejedelmük tudvalevőleg II. Ottokár volt, aki birodalmát egészen az Adriáig terjesztette ki, de akkor a Habsburg Rudolf elleni harcban elesett és a Habsburgoktól való újabb szerzeményeit elvesztette. Német telepéseket hívtak be Csehország belsejébe is, ahol a 12. és 13-ik században német városokat alapítottak, többnyire az iglauri jog szerint. Ezeknek a német bevándorlóknak a kulturális befolyását nem lehet eléggé fölbecsülni: tőlük kapta Csehország kulturális arculata mai, végleges vonásait; ők közvetítették a cseheknek a keresztény nyugati kultúrának germán-német kultúrává való kialakulását — sőt, közvetve ők

ébresztették fel a cseh kulturális életet is a szudéta-földön. Mindama serkentések, buzdítások nélkül pl., amelyek a német írásból és a német nyelvből indultak ki, a cseh nyelv és irodalom sohasem tudott volna kifejlődni és ugyanez áll az építőművészetre, festészetre, kézműiparra, a közéleti és állami közigazgatásra.

A Luxemburgok uralma alatt, — akik 1310-től 1437-ig uralkodtak Csehországban, — a né-

IGY EMLÉKSZEM...

Irta: REMÉNYIK SÁNDOR

Igy emlékszem most-múlt szörnyű napokra:

Ha tudtam volna imádkozni akkor,

Igy imádkoztam volna:

Uram, kimondhatatlan rettegéssel

Nézem, hogy indul teremtett világod

Szakadj szeretszójjal. —

Hogy indul válni vérré és üszökké,

Amelyből nincsen feltámadás többé.

Szivszorongva számlálom mindenütt,

Közel és távol szeretteimet,

Jajdulva kérdeem, hogy mi lesz velük

S művé lesz a kicsiny magyar sziget —

De minden szörnyűségénél szörnyűbb kérdésem ez:

Uram a lelkeimmel, a lelkeimmel mi lesz?

Igy várjam a véget tompán, tunyán —

És szívet vesztve és vesztve fejet?

Segíteni ne tudjak senkinek?

Ne tudjak egy tisztá tekintetet,

Bátor, tudó pillantást vetni fel!

Az égre, amely füstben tűnik el

S a földre, amely alattunk inog?

Igy találjanak, szegyeteljesen

Kapkodva, az apokaliptikus

Pillanatok?

Én Istenem, tartsd fel a végzetet,

Takard be irgalmadnak fátyolával

A nőket s a gyermekeiket —

Kegyelmezz a bűnös világnak.

Mindennek, ami itt hamis

És nekem is —

Am ha mégsem lehet:

Velem tedd meg ezt: a csodát:

Érjem fel, bárha ágaskodva is

Lélekkel a roppant tragédiát!

Legyen számomra legalább nyitott könyv

A Jelenések Könyve —

A szívember, mint gyűjtőmedencébe

Zuhogjon mindeneknek vére, könnye.

Lelkemet köszöröld ki mint a kardot.

Éles legyen, mint a beretva,

Kikészörült élen csillanva tükröződjék

A világ bíbor-sötét alkonyatja —

Bármí jön: tudjak vele szembenézni!

Nagyvárad, 1938. október 6.

met kultúrbebefolyás tetőpontját érte el. Elegendő csupán Csehországnak és Prágának IV. Károly alatti aranykorára visszaemlékezünk. Ugyanakkor azonban felébredt az első cseh-nacionalista reakció: a huszitizmus. Az 1419-től 1436-ig tartó huszita háborúk a német kulturális javaknak egész tömegét semmisítették meg, különösen Csehország belsejében; a pusztítás azonban kiterjedt a Csehországon kívül eső határterületekre is. Ekkor vitték be első ízben a nemzeti kérdések fejtegetésébe az erőszakot és halált a szudéta-földön. A keserűség, amely akkor fakkadt fel a lelkekben, soha sem tudott többé teljes egészében eltűnni. Nyugtalan időszakok követték most Csehország és Morvaország számára. 1439-től 1526-ig különböző házból származó uralkodók kormányozták, közöttük a Habsburg-házi

II. Albrecht és V. László. Az 1526 évi mohácsi csata óta a Habsburgok véglegesen birtokukba vették a cseh Koronát. Ausztriai I. Ferdinánd volt az örökös II. Jagello Lajosnak, aki a mohácsi csatában életét vesztette.

A harmincéves háború óta a csehek feltartóztatlan nemzetit visszaesést mutattak. Még maga a cseh nyelv használata is egyre jobban hanyatlott, — a felsőbb társadalmi körök társalgási nyelve a német volt. Ez az állapot odáig ment, hogy még maguk a csehek is, — mint a tudós Dobrovski, aki híres cseh nyelv- és irodalomtörténetet írt, — a 19. század elején a cseh nyelvnek semmi jövőt nem jósolt. A cseh nemzetiség kihalálban lévő népek közé sorolt. S ekkor újra a német szellem és a német írás volt az, mely a cseh népet kábultságából felrázta és erejét a nemzeti fölemelkedéshez visszaadta. Herder és a romantikusok eszméi döntő serkentést adtak a cseheknek. Megtanították őket arra, hogy a saját népi javak és a saját népi történelem: értékek, amelyeket egy népek apolinia kell, ha önmagát fenn akarja tartani. A régi értékeknek a német romantikusok által történt újfelfedezése nélkül a cseh „nemzeti renaissance“ sohasem lett volna lehetséges.

A csehek tehát a történelem folyamán sok elhatározó átalakulást köszönhetnek a németeknek: a kereszténységet, a nyugati kultúrát, a cseh Koronában megtestesült államjogukat, az eredeti és első buzdítást a saját kulturális megnyilatkozásaikhoz és végül a szellemi lökést a nemzeti újraerősödéshez. Sajnos, a cseh kormányzatok magatartása a 19-ik században egyre kevésbé felelt meg mindezeknek. Ahelyett, hogy kellő időben lehetővé tették volna a németekkel való együttélés békés szabályozását, a cseh sovíniszták politikája egyre jobban kiélezte a nemzetiségi harcot a szudéta-földön. Szükségtelen itt rámutatnunk a csehországi szó- és erőszak harc minden mozzanatára. Elég ha csupán arra emlékeztetünk, hogy Pataček, Rieger, Čam, Martinic vezetésével, a csehek öregebb nemzedéke mérsékelten még csak arra gondolt, hogy a nemzetiségek szabatos elkülönítésével a monarchia keretein belül alkot cseh államot. Ezeket a mérsékelteket azonban mihamar felváltotta az ifjú csehek radikálisizmusa, mely a német vezetés alatt álló birodalom teljes szétrombolásán dolgozott. Ezek törekvése 1918-ban teljes sikerre vezetett.

A történelem folyamán különböző államalkotó elvek követték egymást. A dinasztiák patriarkális elve hatalmas államalkotások alapja lett, de éppúgy a vallás is. Aztán államalkotó alapul szolgált a földrajzi és gazdasági adottságok is, akár egymagukban, akár más tényezők összejátszásával, (mint amilyenek a keresztíró természetes határok, hegyek, folyók és tengerpartok formájában) akár úgy, hogy mezőgazdasági és ipari vidékek kölcsönösen kiegészítették egymást. Az osztrák-magyar monarchia megszülethetett és évszázadokon át mint európai nagyhatalom szerepelhetett, mert megfelelt a szükséges területi és gazdasági adottságoknak. Határain a különböző népiségek nagy számát egyesítette, amelyeknek letelepedési területe nem volt egymástól szigorúan elhatárolva és amelyeknek békés együttélését kiváló rendtartó hatalom vitte keresztül, illetve biztosította. Amint azonban az újabb időkben mindinkább új államalkotó eszme kerekedett felül: a nemzeti államok eszméje, a nemzetiségi államok egyre nagyobb nehézségekkel találta szemben magukat. Amikor aztán a világháború vége felé az antant részéről a „népek önrendelkezési jogát“ proklamáltak, ez a monarchia felbomlására vezetett. Az önrendelkezési jog legszívósabb hirdetői, a csehek, rövidesen elérték céljukat. A monarchia széthullott s az út a cseh nemzeti állam megalkotása felé szabaddá vált. Mi történt azonban a valóságban? Nem tiszta cseh állam alakult, hanem egy vegyeslakosságú ország, mely éppúgy, mint a régi monarchia, a különböző nemzetiségek egész tömegét foglalta magába. A népek önrendelkezési joga nevében az osztrák-magyar monarchiát felbontották, de az, amit helyébe alkottak, máró utánzata volt a letűnt birodalomnak és ez az utánzat létrejött anélkül, hogy az önrendelkezési jogot azokkal a nemzetiségekkel szemben is alkalmazták volna, akiket megkérdőjelezésük nélkül az új csehszlovák államhoz csatoltak.

Senki, aki a történelmi jelenségek belső tényeit ismeri, nem hihette, hogy ez az állapot megrázkódtatások nélkül tovább is fennállhat.

Az önrendelkezési jog végre valóban útban van a megvalósulás felé! Utban: nemcsak a németek, hanem a magyarok és lengyelek számára is a csehszlovák államban.

Ford.: F. V.

Megoldották a pompeji keresztények titkát

Róma, október hó.

A romantikus történetekből és elsősorban Bulwer „Pompei utolsó napjai” című regényéből táplálkozó közhit nem is tartja kétségesnek, hogy amikor Kr. u. 79-ben a Vezuv kitörése eltemette Pompejt, Herculánomot és Stabiát, a hamu és láva alatt számos keresztény is lelte halálát. A tudomány egészen mostanig nagyon óvatos volt ebben a kérdésben, G. B. De Rossi pompeji keresztények biztos nyomait fedezte fel egy kiásott ház falaira vésett felirásból, a régészek és történészek csak fenn tartással fogadták a leletet, amely az idők során félig-meddig feledésbe is ment. Bizonyára nem érdektelen azonban, hogy a „rabszolgák vallása” valóban eljutott-e már 79 előtt, a legborzalmasabb keresztényüldözések idején, az előkelő rómaiak luxusvilláiba, behatol-e már a boldog és gazdag városok finom köreibe vagy pedig csak a szörnyű római bérkaszárnnyak és a teljesen jogtalanok között gyújtotta meg egy magasabbrendű, jobb jövő reményének lángját? Az egyház- és kultúrtörténeti szempontból egyformán izgalmas kérdésre most M. Della Corte, a pompeji ásatások igazgatója adott választ és eszerint minden kétséget kizáróan bebizonyosodott, hogy a Vezuv által eltemetett városokban csakugyan éltek keresztények.

A titokzatos négyszög

A kiváló tudós állítását egy újonnan felfedezett lelettel bizonyítja. A legújabb ásatások során táblatörmeléklet találtak. A számtalan kis darabkából álló tábla összerakásánál a keresztény világban közismert enigmát sikerült leolvasni, ahogy alább következik:

**ROTAS
OPERA
TENET
SATOR**

Mint látható, ha a szavakat akár balról jobbra, akár felülről lefelé, jobbról balra vagy alulról felfelé olvassuk, ugyanazt a szöveget kapjuk, eredeti vagy megfordított sorrendben. Az archeológusok véglegesen még ma sem oldották meg a különleges betűjáték értelmét. A legvalószínűbb az a feltevés — amit az általános magyarázás is elfogad —, hogy az ilyen mesterséges összeállítású rejtvénybe nem szabad határozott értelmet erőszakolni. Felix Grosser, aki sokáig foglalkozott a titokzatos értelmű négyszög megfejtésével, a huszonöt betű központjában lévő N körül, a következőképpen csoportosította felirt betűket:

**A
-
P
A
T
E
R
A - PATERNOSTER - O
O
S
T
E
R
-
O**

E megfejtés szerint az enigma az első keresztények nyugaton keletkezett jele, a miatyánk két kezdőszavából alakított kereszt volna. A kéltoldalt lévő A és O az elejétől a végéig, az alfától az omegáig gyakori jele volna. Ez a magyarázat sem valószínűtlen, hiszen az első keresztényeknek valóban mindenféle jelek (hal, galamb, horogkereszt) mögé kellett rej-

teni a kereszt jelét. A titokzatos négyszög értelme a beavatottak számára pedig csakugyan megfejthetetlennek látszik.

Bármennyire is valószínűnek látszott, hogy a titokzatos felírás valóban a nyugati keresztények jele volt és innen vitték magukkal a hívek, hajósok, kereskedők, katonák a római hódítások nyomában kelet felé, az óvatos tudósok ezt is fenntartással fogadták és igyekeztek bebizonyítani, hogy csakugyan Krisztus első hívei találták-e fel, vagy sem?

A titok nyitja — Szíriában

Legújabbán döntő fordulathoz ért a kérdés és ez bizonyította be, hogy Pompejben valóban keresztényeknek kellett élniük. Legutóbb ugyanis Szíriában, az Eufrates egyik eldugott kis helyiségében, az Eufratesban a Kr. u. második századból származó római házat fedeztek fel. A magánház egyik legrejtettebb zugában

* Az arcbört elcsúfító számos tisztátalanság, mint gyulladási pirosságok, pörseések és pattanások, amelyek elégtelen bélműködés és emésztési zavarok következtében támadnak, a természetes „Ferenc József” keserűvíz használata által — reggelenként egy pohárral — rendszerint rövidesen eltűnnek. Kérdezze meg orvosát.

pedig egy őskeresztény kápolnácskára bukkan-
tak, ahol a négyszöget háromszor latin, egyszer pedig görög formában találták meg. Ezt a vidéket 165 és 256 között foglalták el a római miliciák és úgylátszik, ebben az időben már a hadseregben is számos híve lehetett a kereszténységnek, mert a felfedezett kápolnácskát bizonyára több személy részére építették. Az első leletek után tovább kutattak és sikerült a kápolna falán néhány ikonstilusú, az Ó. és Új Testamentum egyes jeleneteit ábrázoló falfestményeket találni. A kápolnaforma, a „pater-noster négyszög” és a keresztény falfestmények együttes megjelentése immár a legszeptikusab-
bakat is meggyőzte arról, hogy a jel valóban keresztény származású.

A dura-europosi lelet óta Pompej egy másik helyén is találtak egy „pater-noster” táblát, amiből most már teljesen bizonyossággal látszik: hogy Pompejben már a 79-i szerencsétlenség előtt is éltek keresztények.

ERŐS ALFRED:

LAUDES SICULORUM

I. A GYERMEK

Két kis ajka hogy kacagl
pedig összemaszatolta,
izlik a veres kokozja,
izlik a borókamag.

Két kis arca két pufók
ágról termett sólyomalma,
játszik vele két kis karja,
játszanak a kis kacsók.

Édesanyja boldogan
kapja föl s a kis kacsókra,
arcra, szemre száll a csókja;
minden csóknak ize van.

Édes: ifjúság
elme gyúl ki benne.
Masik, mintha lángabb lenne,
gyengéd, mint a mirtuszág.

Egyikben az égő gond,
másikban a hit bizalma,
estimáknak szent hatalma
szerelemmel összezsong.

Egyik kérdi: jajj, mi lesz?
Másik válaszol rá tüzzel:
Drága Kincsem, sosem vész el
anyád csókja, csak szeress!

Mintha fénylő két szem
gyermekének válaszolna:
éd'sanyám már eltanolta
kis szívem s ha kellene

úgy szeretném a falut,
népemet, mint éd'sanyámat
Éd'sanyám, ne ölje bánat,
üzze el a szürke bút,

Éd'sanyám, te is kacagl
Jó Istennek lesz ránk gondja,
lesz mindig piros kokozja,
kislíadnak csókot adj!

II. AZ ISKOLASFIU

Szeme úgy nézi a ködös határt,
mintha ott vége volna már a nagyvilágnak.
Nem tudja, hogy a faluban is van
a nagyvilágból a sok sötét vonás.
Az ő szeme csak napsugársütött
hegyoldalt lát és templomkertet
s a vágynak netovábbja a torony!
Ha egyszer a harang dalolni kezdene
és ő lógna a két kötélén. Kis keze
ragadná a magasból azt a hüvös láncot,
s a falu térdenállva mondna Miatyánkot.

Az erdőben gombát szed, szarvasgombát,
piperkét, róka gombát estlevesnek.
Az apjától tanulta, hogy keresnek
a mérges és a vad közül is jótt!
Az apja áll előtte példakép.
Olyan magasra nőni — ez a vágya.
Olyan bajszot sodorni s annyi szénát
emelni föl a villával suhantva,
mint ő szokott a hiúba dobálni.
Ami az iskolában nem tanult,
titokban apjától kikérdezi:
„hogy hol van Róma, hol a legnagyobb
és legszebb a Duna és a Maros?
kik építették a Szentmihály-templomot
s mikor?
kik jártak a Székelyföldön azelőtt,
mikor nem laktak itt még székelyek?
Hogy oltalmazta meg a csóki templom
a csodálatos Mária?
s hol van a Püspök városa...?”

Ő könyveket szeretne a szobába,
a ház mögött nagy erdei fenyőt,
azt gyujtaná ki Karácsony szenteste,
hadd lássák a cselédek és a barmok,
a két pejlo s a barna tehének.

És prédikálni szeretne igét.
Ahogy a templomban a pap szokott.
A férfiaknak
valami szépet mondani, nagyot,
az egész életre-valót és okosat.
Tanulni fog! Majd megtalálja egyszer
a szavakat. Most még csak egy-egy szó
sorakozik fel kis gyermek-agyában:
„Legyetek összetartók, egyszerűek,
ne adjátok el egymást, magatokat,
ne bántátok a székely becsületet,
de szeressétek egymást a faluban!”

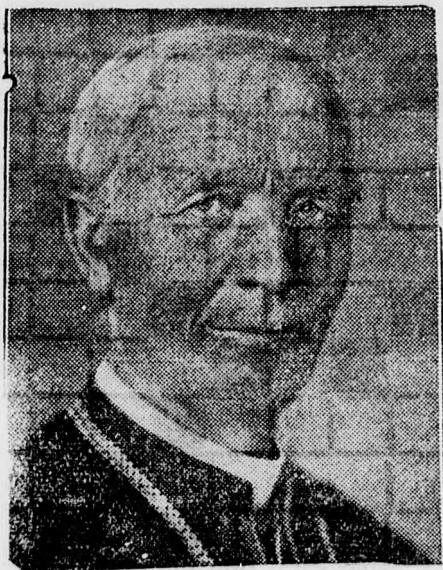
A Szármánycsúcson elszalvatta már
egyszer, mikor a szél súvította járt
a férfidörgésként vitte szavát
a síkon át. És akkor boldogan
szaladt a lankán végig a viharban
és forró csókkal ölelte magához
az édesanya drága homlokát.

IDŐK SODRÁBAN

Az új szlovák állam

Irta: Rády Elemér

Október 6-án a Zsolnai Katolikus Ház nagytermében történelmi ülésre ültek össze a szlovák néppárt vezetői: az előzetes híradások szerint itt kellett dönteni a szlovák nép politikájának elkövetkező irányáról. A szlovák nép és mindenki, aki eziránt az alig két és félmillió nemzet iránt rokonszenvvel viselkedik, szorongva várta, mi lesz a döntés. Minden jel arra mutatott, hogy Zsolnáról hirdetik meg a végső elkeseredett küzdelmet a prágai centralista politika ellen. Általános meglepetést keltett, amikor a szlovák politikusok döntése kiegyezést je-

Hlinka páter

lentett Prágával, mégpedig oly módon, hogy megalakult a szlovák nemzeti állam, amely dualisztikus kapcsolatba lépett Csehszlovákiával.

A zsolnai döntést két évtizedes küzdelem előzte meg. A szlovák nép vezeterei 1918-ban elhatározták, hogy közös államot alkotnak a csehekkel. A megegyezés a híres pittsburgi szerződés néven ismeretes. 1918 május 30-án kötötték meg az amerikai szlovákok Pittsburgban Masaryk professzorral s a csehek és szlovákok egyesülését jelentette ki oly feltétel mellett, hogy Szlovénzónának saját külön közigazgatása, országgyűlése és bíróságai lesznek s Szlovákia hivatalos nyelve a szlovák lesz.

Ezt a híres szerződést három esztendőn át folytatott tárgyalások előzték meg s végleges formába öntése volt azoknak a megállapodásoknak, amelyeket időközben kötöttek. Már 1915 október 20-án történt egy megállapodás, az úgynevezett clevelandi egyezmény, amely lényegében azonos volt a pittsburgi szerződéssel, s amely egy föderatív cseh és szlovák államot, perszonáluniót helyezett kilátásba. 1915-től Pittsburgig nem változtak a megállapodások s így a szlovák vezetők bíztak a tisztességes és becsületes megoldásban.

A cseh és szlovák nép együttélése szempontjából ezeketán nagyjelentőségű volt a túrócszentmártoni deklaráció. A régi szlovák centrumban Túrócszentmártonban ült össze 105 szlovák politikus és ezek kimondották Szlovákia elszakadását Magyarországtól. A megállapodást Hodzsa Milán, volt cseh miniszterelnök már a nyomdában nézte át s egész passzusokat húzott ki belőle vagy írt át. Így aztán kimaradt a deklarációból az autonómia ügye is és az szó sincs benne a békétárgyalásokon való szlovák részvételről, amit pedig a szlovák vezetők erőlyesen sürgettek.

A túrócszentmártoni deklarációnak volt egy

titkos klauzulája is, amely a gyűlés második napján, október 31-én, keletkezett. Ebben a titkos záradékban arról volt szó, hogy a szlovákok csak ideiglenesen, tíz esztendőre vállalják a közösséget a csehekkel s akkor újra döntenek további sorsukról. Juriga Nándor szlovák politikus egy bírósági tárgyalás során vallomásaiban elmondotta ennek a záradéknak a történetét s rámutatott arra is, hogy azt nem más, mint Dérer Iván, a szociáldemokrata miniszter javasolta a „kétkedők és ingadozók megnyugtatósára.”

Erről a titkos záradékról Prága később semmit sem akart tudni, éppúgy, mint ahogy semminek mondotta ki a clevelandi egyezményt és a pittsburgi szerződést is. A szlovák nép önállóságából semmi sem lett, az autonómia, amivel a szlovák nép egyidőben beérte volna, örökös ígéret maradt csupán s a szlovák nép, noha a törvények szerint „államalkotó” elem volt, egyre inkább másodrangú kisebbségnek érezte magát, mégpedig olyan kisebbségnek, amelyet az asszimiláció fokozottan fenyeget. Mert Prága kitalálta a csehszlovák nemzetegységet, vagyis azt a veszélyes formulát, hogy a cseh és a szlovák nép tulajdonképpen egy nemzet két ága. A szlovák nyelvet egyszerű nyelvjárásnak deklarálták s a csehszlovák nemzeti közösség címen magukhoz ölelték a szlovákságot. De a szlovák nép érezte, hogy ez az ölelés halálos lehet, mert a két nyelv hasonlósága folytán az erősebb cseh könnyen felszívhatja a gyengébb, akkor még gyermekkorát élő szlovákokat. A különálló és a csehtől lényegesen eltérő szlovák szellemiségben is egyre jobban érezhető volt a huszita, szabadgondolkodó cseh szellemiség betörése. Ennek az idegen szeizmnek az importörje az a rengeteg cseh tanár és tanító volt, akiket Prága tervszerűen telepített a szlovákok közé.

Az első mámoros órák után tehát jött a csalódás és a szlovák nép már 1919 elejétől elkeseredett harcot indított önállósága megvédésére. Ez a harc egy egész rövid megszakítással egész máig tartott s úgy véljük, a zsolnai határozattal sem szűnt meg. A mozgalom Szlovákia teljes autonómiáját írta zárlatjára s a zászlót az agg Hlinka András vette a kezébe. Az autonómisták küzdelme egyre élesebb lett. Amikor 1933-ban az első szlovák fejedelemnek Pribinának ezeréves jubileumi ünnepségeit rendezték, Prága a nyitrai ünnepből a csehszlovák egység manifesztációját akarta megvalósítani. Az autonómista tömeg azonban magán a gyűlésen olyan tüntetést rendezett, amely világraszóló bizonyítéka volt, hogy a „csehszlovák” nemzetegység

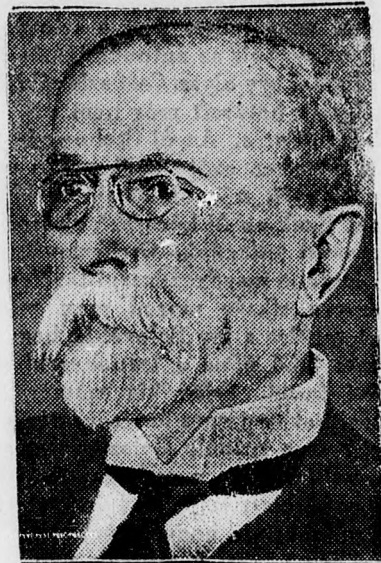

Benes

hamis fikció csupán. Hlinkát, akit a prágai rendezők nem hívtak meg szónoknak, a tömeg a vállán vitte a szónoki emelvényre s az agg szlovák vezér a sortűzre állított cseh csendőrfegyverek előtt hirdette meg a végső harcot a szlovák nép önállóságáért.

Azóta Prága és Rózsahegy, Hlinka pátriája között, áthidalhatatlan ellentétek voltak. Megmozdult az ifjúság is és egyre radikálisabb hangot ütött meg. Az autonómista fiatalok lapjának, a „Nastup”-nak, amelyet az új szlovák kormány egyik minisztere Durcsánszky szerkeszt, öt év alatt csak egy száma jelent meg kobzás nélkül. Hlinka András utolsó szava is az volt: végsőkig harcolni a szlovák önállóságért.

Néhány héttel Hlinka halála után a cseh nemzetiségi válság a végsőkig kiélesedett s a müncheni döntés sorsdöntő változásokat hozott Csehszlovákia életében. A szlovák autonómisták is végső küzdelemre készültek s lapjukban bejelentették, elérkezettnek látják az időt arra, hogy sorsukról döntenek. A cseh kormány eleinte elzárkózott a követelések teljesítése elől s úgy látszott, nem jön létre megegyezés. Október 4-én azonban a szlovák néppárt és a Sirovy-

Massaryk

kormány szlovák minisztere, Csernák, ultimátumot adott át Sirovynak, amelyben az önálló szlovák állam megalakítását követelték oly módon, hogy Szlovákia perszonálunióban állna Csehszlovákiával és csupán hadügy, külügy és pénzügy lenne közös.

Az október 5-i „Slovak” és „Nastup” még azt írták, hogy az ultimátum eredménytelen volt, nem sikerült a megegyezés. Ilyen előzmények után ült össze 6-án Zsolnán a szlovák néppárt gyűlésre és délután — a legnagyobb meglepetésre — deklarálták, hogy Prága elfogadta az ultimátumot, Szlovákia önálló állam lett, amely perszonálunióban él Csehszlovákiával s az új szlovák kormány elnöke Tiso dr. a szlovák néppárt alelnöke.

Amilyen meglepő, annyira érthetetlen volt ez a váratlan fordulat. Az első percen úgy látszott, hogy a szlovák nép harca eredménnyel járt, húsz év után sikerült kivívni függetlenségét. Csak később, mikor az összefüggések is megvilágosodtak, derült ki, hogy az önálló szlovák kormány megalakítása Prága egyik nagyfontosságú sakkhúzása volt.

A német és lengyel területek átengedése után ugyanis épp ezekben a napokban került sor a cseh-magyar tárgyalásokra és a magyar területi igények rendezésére. A cseh kormány kényes és nehéz tárgyalások előtt állott s érezte, hogy erkölcsi súlyát nagyon is csökkentené, ha a háta mögött még egy elégedetlen szlovák politikai tábor állana. Ezt a kérdést likvidálni kellett és a legkönnyebb, legegyszerűbb mód erre az volt, hogy a Hlinka halálával vezető nélkül maradt szlovák politikusokat nyeri meg. Az utolsó pillanatban tehát elfogadta az ultimátumot és ezzel a Zsolnán összegyűlt szlovák politikusokat váratlan helyzet elé állította. A gyors változás eredménye a hangulati hatások alatt természetesen az volt, hogy a zsolnai politiko-

sok gyűlése a prágai ajánlatot elfogadta.

Az új szlovák kormány megalakult, a szlovák közvélemény azonban nem nyugodott meg. A szlovák politikusok között sem volt teljes egység és Hlinka legbizalmasabb embere Sidar Károly, a „Slovak“ főszerkesztője, például be sem lépett az új kormányba. Tiso dr pedig, az új szlovák miniszterelnök, közismerten a néppárt Prága felé orientálódó csoportjához tartozott. Ezekben a napokban az új szlovák állam berendezése még korántsem alakult ki, a gyors cselekvés azonban jó volt arra, hogy Komáromban, a cseh-magyar tárgyalásokra már az új szlovák minisztereket küldjék fel s a világ közvéleménye előtt ezeket a megbeszéléseket úgy tüntessék fel, mint — nem a cseh állam ügyét —, hanem a szlovák és magyar nép perét. Ezért volt Prága számára egyszerűen olyan sürgetős a szlovák követelések elismerése és egy olyan megoldás elfogadása, amelyről húsz éven át hallani sem akart, sőt azt, aki egy ilyen tervvel jött elő, az állam ellenségének deklarálta.

Megnyugvást és melegekedést keltett-e a zsolnai határozat? A Szlovákiából érkezett hírek azt bizonyítják, hogy egy pár politikus-csoporttól eltekintve, Zsolna döntése nem keltett valami nagy lelkesedést a szlovák nép Főruhében. A szlovákok az autonómiát és bármilyen úniót Prágával egy olyan Csehszlovákiában akartak, amelynek határait még nem szabadta meg a müncheni döntés. Az új Csehszlovákia gazdasági viszonyai azonban azóta gyökeresen megváltoztak és a szlovák nép elé is új problémák tornyosultak. Ezek az új kérdések elsősorban most már gazdasági jellegűek. Csehszlovákia ugyanis elveszítette a legjobb mezőgazdasági területeit. Egyedül a morva síkság marad meg, mint mezőgazdasági terület s így Szlovákia hegyes, erdős területeken lakó népe a legnehezebb körülmények közé kerül. Szlovákia számára az egész sem biztosíthat esetleges árucere révén komoly jövedelmet és a primár életszükségleteket, mert ezt a szlovákiai ipart a cseh gazdasági politika húsz esztendő alatt teljesen leépítette és elszorította. Tekintve, hogy a cseh és szlovák állam pénzügye közös, a szlovák nép joggal aggodul, hogy a szlovákiai érdekek háttérbe szorulnak majd.

A másik súlyos probléma a Prága és szlovákiai összeköttetés kérdése. Lengyel és német területi átcsatolások a legfontosabb vasútvonalat, a kassa—oderbergi vonalat vágják el, Sütoraljaújhely magyar megszállásával pedig a ruténföldi vasútvonal egyik fontos állomása került magyar kézbe. Új nagy autótutakra lenne szükség, ahol a forgalmat autóbusszokkal benyújtják majd le, de a megcsönkült ország gazdasági helyzete nem igen enged meg most ilyen nagyarányú investálást. Nem marad tehát más hátra, mint visszatérni a postakocsi rendszerre, amit a szlovákok a technika századában és egy ilyen megnyúlt országban méltán nem tartanak a legidősebbeknek. Az is aggasztja a szlovákokat, hogy a német, lengyel és magyar területeken állásukat veszített cseh tisztviselők

Siry jelenlegi cseh miniszterelnök.

most Szlovenszót szállják meg s aggodalmukat nagyon is alátámasztja a múlt tapasztalata, hiszen az elmúlt húsz év alatt mintegy kétszáz ezer cseh tisztviselő szállta meg a kis országrészt.

És végül: megoldatlan marad a rutén kérdés. Mi lesz a rutén föld sorsa, amely a két szövetséges ország mellett, a magyar területek lecsatolása után vasúti összeköttetés nélkül tulajdonképpen a levegőben fog lógni? Milyen lesz ennek a földnek a viszonya? Hogyan fogják igazgatni és kik lesznek a vezetői?

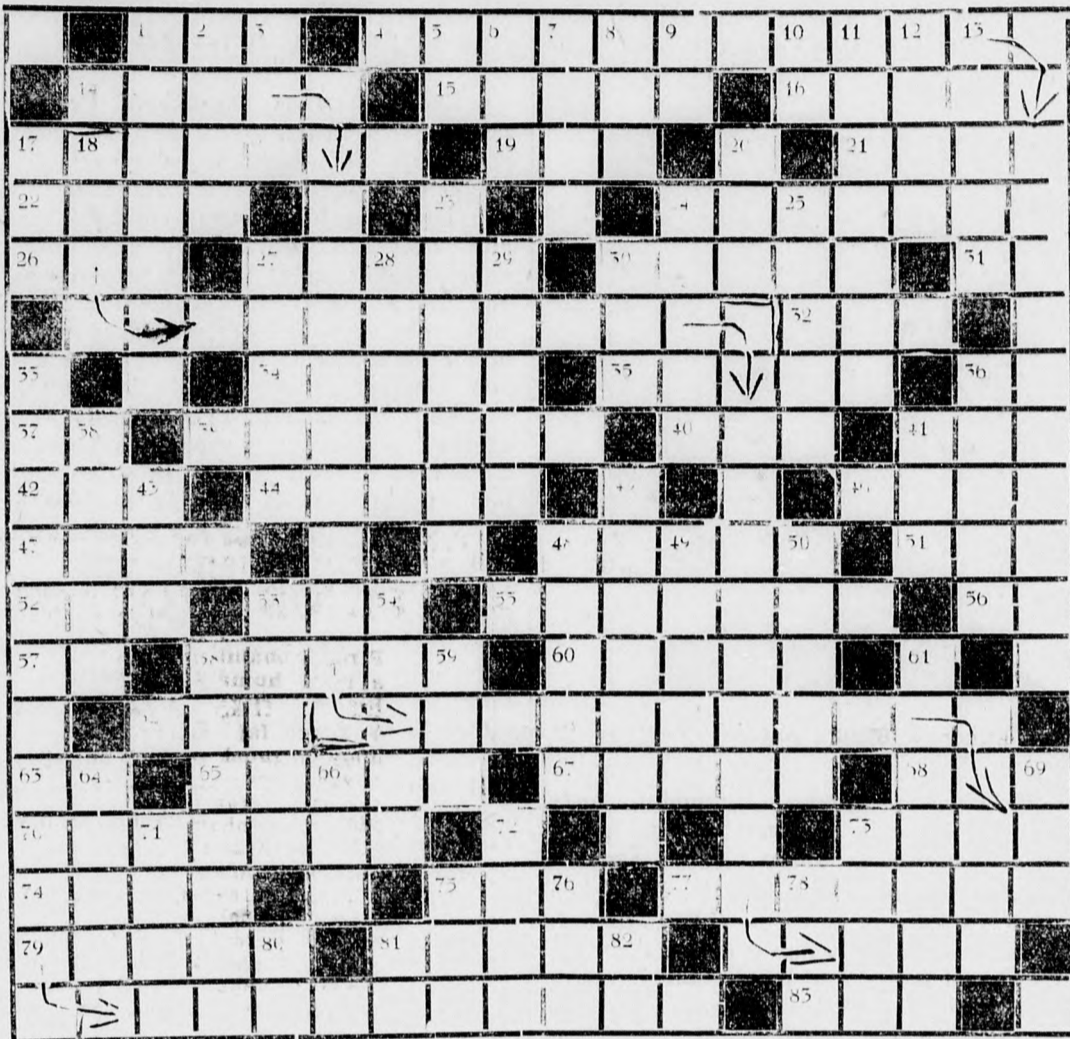
Csupa megoldatlan kérdés, amire a zsolnai határozat nem adott feleletet. Nem esoda te-

hát, ha a szlovák nép egy nagy része nem fogadja el véglegesnek néhány politikai zsolnai döntését és az örendelkezést oly értelemben követeli, hogy önálló szabad államot kívánnak, amelynek gazdasági kérdéseiről és más államokhoz való kapcsolatáról a szlovák nép igazi érdekei szerint döntenek majd.

Az új szlovák állam tehát megalakult, de a szlovák kérdés nem intéződött el. Az elkövetkező — bizonyára sok-sok izgalommal teli hónapokban — még, úgy vélem, sokat fogunk hallani a szlovák nép küzdelmeiről és harcáról azért a szabadságért, amit a zsolnai döntés nem hozott meg.

KERESZTREJTVENY

41. (332.) szám.

Beküldendő sorok: Vízsz. 4. és nyilirány, 14. és nyilirány. Függ. 16. és nyilirány, 33 és nyilirány.

Beküldési határidő: október 27.
Vízszintes sorok:

1 Téli sport. 4 Lásd 14. vízszintest. 14 Vidám strófa Farkas Imrétől. (A strófa négy soros, itt a kezdete, majd a 4. vízszintes, 18. függőleges sorokban folytatódik és befejeződik a 33. függőlegessel.) 15 Ellenzéki (szociáldemokrata) politikus. 16 Autómárka (német szó, magyarul annyit tenne, hogy „fulelj“). 17 Csirkefogó. 19 Víz növény. 21 Istentisztelet. 22 A bab gondozója. 24 Görög szó, tulajdonképpen „jelenséget“ jelent, noha a közhasználat nem éppen ilyen értelemben alkalmazza. 26 Add ide! — röviden. 27 Műsorszám a rádióban, többször is napjában. 30 Élénk piros szín. 31 Ezeröttszáz — római számmal. 32 Ejszakai. 34 Rómára vonatkozó. 35 Szentirás törvény, hitigazság. 36 Kicsinyítő rag. 37 Házállat. 39 Házartási személyzethez tartozik — urihelyeken. 40 S. Y. I. 41 Egyik-oldalad. 42 Gyümölcsből készül. 44 Ilyen jegy is van. 46 Réteges kőzet. 47 Finom fa. 48 Pápai nuncius. 51 Him kecske. 52 Szemével teszi az ember. 53 Szobrász is teszi. 55 Több részre bont. 56 Olasz síkság és folyója. 57 Német személyes névmás. 58 A Pester Lloyd egykori főszerkesztője. 90 Iktató, lajstromozó — már alig ismert régi neve. 62 Jóhangulatu, vidám. 63 E. K. 65 Angol aprópénz. 67 Egy történelmi korszakot jelző szó. 68 Folyó, ige is. 70 Mechanizmus. 73 Görög „ezer“. 74 Egy Y-nal kezdődő belga folyócska. 75 Beszédrész. 77 Valamin (házon, hegyen stb.) keresztülvezető út. 79 Idéz. 81 Egyenes kard (olasz) szzegecs.

Függőleges sorok:

1 Szidónia — becézve. 2 Tervezerü, hosszabb gyógykezelés. 3 Az ábécé három egymásután következő betűje. 5 G. P. 6. Az angol „igen“. 7 Ipar-telep. 8 Lásd 6. függőlegest. 9 A. R. 10 U. H. 11

Városka a Csallóközön. 12 Zenekarban az első hegedűst vagy fészólamot nevezik így. 13 Bizalmas megszólítás. 17 A skála első, második és hatodik hangja. 18 Lásd 14. vízszintest. 20 Fajó valami. 23 Szent hindu város a Gangesz mellett. 24 Ilyen orrocška is akad. 25 Leánynev. 27 Számnev. 28 Híres és szépséges filmszínész egyik neve (ha megvan, az első magánhangzóra tegyünk egy vesszőt). 29 Ötös lapsorozat a kártyában. 30 Betűd — mássalhangzó. 33 Lásd 14. vízszintest. 36 Ruhazati cikk. 38 Siker, dicsőség kísérője. 41 Hűvelyes vetemény. 43 A ruha, ami rajtunk van. 45 Kelemen-féreg. 48 Maradok latinul. 49 Csoroka szobor. 50 Szigetcsoport az Atlanti Óceánban. 53 Befejez. 54 A hit vertanuja. 58 Mérges kigyók. 59 Foghus. 61 Még néhány szó a már befejezett levélben. 64 Nem pontos. 66 Tagadoszó. 69 Száv nép. 71 Kis Péter. 72 Fonal is. 73 A kálium oxidja. 75 Belga fürdőhely. 76 Költői munka. 78 Jolán mássalhangzó. 80 Kinai mértékegység. 81 Sajt kezüleg. 82 Semmi hibája.

40. számú keresztrejtvényünk helyes megfejtése:

Vízsz. 16. A madár fiaihoz. 27 Prezos. 39 Ninestelenség. Függ.: Aradi vértanúk. 8. Lehetetlenség. 30. Tépett.

Helyesen megfejtették: Zombory Sándor, Lukács Teofil, Derzsy Zoltán, Lázár Béla, Sambach Károly, Hager Márta, György Szilveszter, Csiby Lenke, Kiss Károly, Fodor Péter, Fábian Lajos, Pribék Imréné, Kapros Lujzi, Glósz Edit, P. Péter, Zonda Magda, Szabó Józsefné, Mártonffy Zoltánné, Pap Mózes, dr Lőrinczy Margit, özv. Zaknóffy Antalné, Dombrády Ferenc, Danicska Lajos, Schuch Dezső.

A jutalomkönyvet Danicska Lajos (Bihar) nyerte, elküldtük.

A SANT-AGATAI REMETE

Irta: STEPHAN GEORGI

Október 10-én, 125 évvel ezelőtt született Baneolében, a nagy olasz zeneszerző: Giuseppe Verdi. Az egyszerű olasz falucskában született zeneszerzőt a vidéki élet szeretete végigkísérte egész életén. Híres ember volt már, midőn birtokát: Sant Agatát vásárolta. Amennyire művészi elfoglaltsága engedte, ettől kezdve állandóan gazdálkodott. Az alábbi történet a nagy zeneszerző egyik falusi epizódját eleveníti meg. Ez az epizód, annál érdekesebb, mert eredménye ma már a zeneirodalom kincsei közé tartozik.

Az egyhangú lombardiai síkság kelles közepe, Parma és Piacenza közötti Fiorenzuola-Arda állomásra hatalmas robajjal futott be a vonat, ahogy az a kilencvenes évek elején még szokott volt.

— Signore Boito! Signora Boito! — kiáltással szaladt egy kocsisnak öltözött vidám legény az idegesen körültekintő utas felé, hogy odavezesse a rá várakozó kocsihoz, amely elé két pompás ló volt befogva.

— Jól van Beppo, jól van. De legelőször is: Mit csinál a mi Mesterünk? Lehet még muzsikát hallani Sant Agatan? Vagy csak lónyerítést és tehénbögést?

Beppo ostorával a lovak közé vágott. A hűséges szolga szemeiben a vendég kérdésére lelkesedés tükröződött.

— Oh Signore Boito! A mi Mesterünk már annyit dolgozott életében, hogy most joggal pihenhet.

— Hm! Ugy! Tehát semmi zene többé. Na épp itt az ideje, hogy újra megmutassam magamat!

Beszédjét szaggató nevetés kísérte és tekintete „no majd lesz” fenyegetést árult el.

A könnyű kocsi egyenes sebességgel haladt az országúton a forró délutáni napsütésben. Rétek, kukoricaföldek maradtak mögötte. Itt-ott néhány parasztház tűnt fel, amott egy intézői lak... legelőször tehenek a mezőn... Végül egy nyárfasoron haladtak keresztül, míg elérték a birtok urának székhelyét, amelynek épületeit és parkját mély árak és sűrű bozót vette körül. Teljesen elzárva a külvilágtól. Ez volt Sant Agata.

Ősz, öreg ember jött az érkező elé. Széleskarimájú sötét kalapja alól puha, fehér hajfürt ér le egész a füléig. Szakállja is teljesen fehér. Kék szemei határozott, nyugodt tekintetűek, míg szája körül még mindig kiapadhatatlan gúny kifejezése. Mesterkéntel szívéllyességgel nyújtotta kezét vendégének.

— Arrigo Boito! A kolléga és a költő! A legjobb időben jött! Az istállóba kell mennem. Akar velem jönni?

Boito savanyú arcot vágott.

— Mester, ezt a foglalkozást nem tanultam. Inkább megvárom, míg visszajön.

Giuseppine, a sant-agatai „öreg” serény, körültekintő felesége bekísérte a vendéget a házba, amelynek bejárata fölül Terenz szavai voltak bevésve: „Homo sum, humani nihil a me alienum puto.” Boito egyedül maradt a dolgozószobával határos terebben, amely számos babérkoszorújával és más értékes tárgyaival múzeumnak is beillt volna. A keleti stílusban készült sárga atlaszbútor Ismail pasa ajándéka az „Aida”-ért; az elefántcsontból készült és gyémánttal díszített művész-joggal Milano városa tüntette ki Verdit; a „Troubadour”, „Othello”, „Álarcosbál”, „Rigoletto”, „Ernani” diadalának emlékei és a feltehetően „Nabucco” győzelmielűl, amellyel

Zsigray Julianna:

Erzsébet királyné

Ennek a könyvnek minden oldala zengő líra és forró drámaiság. Pillanatig sem szűnik meg benne a feszültség, az érdekesség. Nincs egyetlen üres pillanata, egyetlen megindulás nélküli sora. Zsigray Julianna szeizmográfhoz hasonlóan érzékeny írónő szótára, hősiesen teljesen felolvad, megértő nőiessége, kultúrája és forró élő nyelve a paratlanul gazdag témából elbűvölő művet alkotott.

Ara díszkötésben 288 lei és portó.

első nagy sikerét aratta. Boito gyakori vendég volt Sant Agatan, de ma először ült egyedül egy gazdag, temékeny életnek ebben a Sanktuariumában. És ez még inkább arra ösztökélte, hogy újra felkeltse az egész világ lelkesedését, amelyben, mint szövegkönyvről neki is része volt. „Még egyszer Mester, csak még egyszer” — mondta minden idegszála.

Szürkülni kezdett már, mikor a két barát a dolgozószobában ült egy üveg bordeaux-i mellett. Beszéltek Rossiniról, Donizettiról, majd Wagnerrel, akinek említésekor Verdi minden alkalommal szigorúan vonta össze szemöldökét. „Ez a német mű él és élni fog; az én művem már élt” — mondta ilyenkor.

Boito hevesen tiltakozott a lemondás ellen. — Hogyan? És ha jönne valaki és Önnek egy új szövegkönyvet nyújtana át?

Boito! Az ördögöt festi a falra? Én már nyolcvan éves vagyok és dícsőségben elmúlt napjaim kamataiból élek.

— És ha...

Az Öreg legyintett.

Boito füstkarikákat fújt maga elé cigarettájából, hunyorgatni kezdett, majd egy vastag füzetet húzott elő zsebéből. Lassan nyújtotta át a Mesternek. Fedőlappján ez volt olvasható: Falstaff, Shakespeare után Arrigo Boitótól.

A librettista az Öreghez lépett és vállán áthajolva a cím után írta: „Vigopera Giuseppe Verdítől.”

— Nem, nem! Boito, az lehetetlen! In tel-

PIROS SZOBÁBAN

Piros szobámban andalog
a mély homály...
Riadnak ritka kis dalok
és szinte fáj
hogy eltűnnek a szürke fátylon át
a vörös piros
s a torz kerámiák...
Ülök magamban, írádrt nagy-diák.
Piheg a tűz...
lehajlik homlokom...
s köszönt a csend,
a csend, a halk rokon...
Kinn lágy, fehér
hőcséppel hint az ég.
Egy régi hang...
kis kattánás, a villany ég...
Piros nevet,
meg torz kerámiák...
és hókallappal alszanak a fák.

PALETA ÉVA

jesen felhagytam a zeneszerzéssel.

De a másik nem tájított.

— Eddig még egyetlen vigopera sincsen Verdítől. És most, Mester itt a visszaneemtérő lehetőség, hogy egy nem is gyanított, eddig még nem létezett újdonsággal lepje meg a világot.

Verdi lassan, egész lassan emelkedett fel székről. Hosszú, csontos ujjaiával megigazította ősz fűrtjeit.

— Eddig még nem létezett... Még egyetlen vigopera sincs Verdítől — ismételte.

Szája megvonaglott és kezeit hátrafűzve régi szokása szerint elkezdett a szobában fel s alá járni.

Boito vigyázott, nehogy megzavarja. Ismerte és tudta, hogy a gombaságig visszautasító tud lenni.

Néhány perc múlva Verdi megállt egy könyvszekrény előtt. Kivett belőle egy dobozt. Óvatosan felnyitotta. S keresni kezdett az avult, megsárgult papírlapok között. Kivett egy kék füzetet és könnyed mozdulattal az asztalra dobta.

„Az egy napos királyság. Vigopera Giuseppe Verdítől” — volt a címlappján. A füzet mellett egy másorlap, amelyben a Scala a Première-t 1840 szeptember 4-ére jelezte. Boitónak nyitva maradt a szája a csodálkozástól.

A Mester ismét járkálni kezdett.

— Erről még Önnek se beszéltem. Ma már senki sem emlékszik rá. Hiszen ötven év múlt el azóta. De a lényeg: hogy már létezik egy vigopera Verdítől. Egy nagyon keserű, szomorú

A MEGBIZHATÓ FELSZERELÉS MINDEN GÉPJÁRMŰ SZÁMÁRA

LEONIDA & Co. București és fiókjai

BOSCH SERVICE: Leonida & Co. București
Soc. Acumulator, Timișoara
H. Daneș, Brașov
Müller & Lorenz, Sibiu

„Vigopera.” Boito, én már annyi mindent megértem az életben. Küzdelmes fiatalság jelenik meg előttem. Éveken keresztül szenvedtem. Roncoleban joggalan, durva ütlegelésektől. De már a gyűlöletem is elmúlt. S nevetnem kell, ha rá gondolkodom, hogy a 19 éves Verdít nem vették fel a milánói konzervatórium hallgatói közé. És mégis: minden konzervatóriumi tanulás nélkül azzá lettem, aki vagyok. Annyi mindent átszenvedtem, — csak ezt a vigoperát nem bírtam feledni.

Boito határtalan csodálkozással figyelt a Mester szavaira. Minden iránta érzett részvét mellett sem tudta leküzdeni titkolt örömét, hogy Verdi, aki eddig vele szemben is olyan tartózkodó, zárkózott volt, most ilyen őszintén nyilatkozik előtte.

Verdi halkabban folytatta: — Merelli első házasságom éveiben azzal a sürgős felszólítással küldött egy szövegkönyvet, hogy az operát, — melyet már a Scala meghirdetett — a lehető leg-rövidebb időn belül fejazzem be. Románi könyve szármalmas volt. De azért én dolgoztam. Beteg lett a fiam. Meghalt. Én dolgoztam. Néhány nappal később beteg lett a lányom. Ő is meghalt. En dolgoztam tovább. Hetek, mulva feleségemet is kivitték a temetőbe. És én dolgoztam az „Egy-napos királyság”-on.

Az aggastyán ekkor odalépett barátja elé és izzó szemeivel, mint idegen tekintett rá.

— Uram! Kell-e Önnek három friss sir mellett vigoperát írnia?

Majd megfordulva élesebb hangon folytatta: — A „vigopera” megbukott. Megbukott Milánóban, Nápolyban és Velencében is. Ma már senki se ismeri — első vigoperámat.

Néhány pillanat múlva felhagyott a sétálással és visszaült az asztalhoz. A „Falstaff” szövegkönyve még mindig előtte feküdt. Kezei reszketek, mikor magához húzta. Szemeiben féltékenység és mohó vágy tüzelt.

— Vigoperát! Még egyet! Mi lenne az akkori vereséget kiküszöbölni!

És felütötte az első lapot.

Boito lassan kilopódzott a szobából. Lefeküdni képtelen volt. Fel s alá járt szobájában. A nyitott ablakon kitekintett az éjszakába. Hallgatta a tücsök-ciripelést. „Össze fogja-e magát szedni” nyolcvan évével? Le fogja-e kötni figyelmét a „Falstaff” anyaga? Ki fog-e a sant-agatai remete ősz fejével még egyszer a rivaldók fénye elé állni?

Órák múltak el néma csendben. Jóval elmúlt éjfél, mikor hirtelen felugrott és az ablakhoz rohant. Akkordok hangjait hallotta beszűrődni szobájába. A nyitott, még mindig kivilágított földszinti ablakból halk, egyenes kopogás hallatszott. A metronóm! Felujjongott! Ismerte a Mester szokását, hogy csak a metronóm ütemeinél tudott dolgozni. A metronóm jár. Verdi dolgozik!

1893 február 9-én leírhatatlan lelkesedéssel fogadták az olaszok a milánói Scalában Verdi utolsó színpadi művét, a vidám „Falstaff”-ot.

Fordította: Szabó Klára.

Az idegesek rövid életűek!

Eszrevette-e Ön már sajátmagán az idegkimerülés alatt felsorolt tüneteit:

Ingerlékeny, levert, tagjai reszkotnek, nyugtalan, szívdobogása van, gyakran szédül, félelem érzete van, álmatlan, nyugtalan álmai vannak, egyes testrészeken érzéketlen, ijedős, túlzott érzékenység zajok, szagok iránt. Kábító szerek utáni vágyódása, mint dohány alkoholt, tea, kávé; szemidegek rebbenése, vértódulás, hangulatosság, emlékezőse meggyöngyül, beszédzavarai vannak.

Amennyiben fentiek közül valamelyik is, mint az idegesség tünetei fellépnek, úgy az Ön idegei komolyan meggyengültek és megerősítésre szorulnak.

Ne hagyja így tovább fejlődni a dolgokat, mert igen könnyen komoly zavarok léphetnek fel az agy működésére, a test gyors hanyatlására, amelyeknek következménye a korai halál.

Függetlenül attól, hogy ideggyengeségének mi az oka, felkérem Önt, sziveskedjék engem sorával felkeresni, mert készséggel tudok Önnek teljesen díjtalanul és portómentesen egy egyszerű metódust ajánlani, amely Önnek egy örövendetes meglepetést fok okozni. Ön bizonyára már sok pénzt áldozott különböző szerekre, amellyel legfeljebb egy átmeneti javulást ért el. Biztosíthatom arról, hogy én a helyes módszert ismerem, hogy ideggyengesége gyógyulást nyerjen.

Ezen módszer egyben visszaadja Önnek életkedvét, a munkakedvét és az ahhoz szükséges erőt, egyesek azt írták nekem, hogy úgy érzik magukat mint akik ujjászülettek volna.

Mind ezt orvosi megfigyelések is igazolják.

Önnek csak egy postalevelezőlapba kerül és ennek ellenében küldök Önnek teljesen díjtalanul egy könyvet.

Amennyiben nem tudna azonnal írni, úgy őrizze jól meg ezen hirdetéset.

Levelek ide irányítandók

ERNST PASTERNAK
Berlin SO.,

Michaelkirchplatz 13. Abt. 738.

Asszonyok dolga

Divatpósta

A divat mindenben a nőies irányzat felé gravitál. Ez a jelleg kifejezésre jut az őszi angol kosztümökön s ha a klasszikus szabást a nőies irányzat favorizáló respektálják is, fantáziájuk a szörmézés díszes alkalmazásában nyer kielégülést. A szörmét, sőt a legnemesebb szörmét, a kosztümmel egyező vagy harmonizáló színre festik és különösen a lapos szörmékből tökéletes himzés illuzióját keltő applikációk élénkítik az új őszi kosztümöket. Sál-gallérral a délutáni köpenyeknél ritkán találkozunk, az ezüstrókákat s az újból divatossá vált kereszttrókákat partelliszzerűen, szabószzerűen helyezik el a nyak körül.

A plüssirozott ruha karrierjét az új őszi divat nem törte derékba, a világcégek modell-kollekcióiban szép számmal szerepelnek végigplüssirozott délutáni és estélyi toalettek. Különösen érdekes jellegzet ad az estélyi toaletteknek a derékon alkalmazott napsugárplüssé. Kísérleteznek berakott kosztümszoknyával is s valószínű, hogy ez a fiatalos, úde divat a karcsu nők körében nagy sikert fog aratni. Jömi-nőségű, vékonyabb szövetből készülnek ezek a régig berakott vagy plüssirozott szoknyák, az alak karcsúságának kihangsúlyozása érdekében sokszor a csípővonalig teljesen legépelve.

A magas karcsu nők előnyös toalettekdarabja, a kepp, az őszi divatban is helyet kapott. Számolva azzal, hogy még a nehezebb szövetből készült kepp is kissé szellős ruhadarab, nem szövetruhával, hanem kosztümmel mutatták be és az az együttes igen dekoratív hatást keltett. Különösen az angol nők között hódolt a négyrészes ensemblé igen praktikus variációja: a szoknyától elütő színű kosztümkabát fölé a szoknyával egyező színű anyagu hosszú angol köpeny kerül, amely külön is kitűnően viselhető toalettekdarab.

A szikunsz néhány évi mellőzés után ismét fashionable, sőt magasabb sarzsit kapott, már nemesak kabátdíszítésként vagy szörmé-

keppként szerepel. A puha, fényes, az arcot hűzelgően keretező szikunszból legújabbán rövid szörmekabátok készülnek, amelyek a szörmekabát minden előnyét biztosítják és amellet az alak karcsu vonalát tökéletesen ércényre juttatják.

A divatkódex a kalapfátyol számára új használati utasítást ír elő. Amióta Erzsébet angol királynő őszi kalapján a fátyolt a sablontól eltérő módon, a karimás kalapot teljesen bevonva, a homlokot takarva s a kalap tetején nagy csokorba köttette meg, az elegáns angol divathölgyek szakitottak az eddigi fátyoldivat-
tal és hasonló módon megkötve viselik a fátyolt.

A hüvös őszi napokra elegáns és célszerű viselet a bő, meleg prémkabát, a fenti képünkön látható szép kabát hódimitáció, házinyulprémből készült és világos, beigeszerűre van festve

A konyha körül

*

HAMIS HUSLEVES FEHÉR SZÁRAZ BABBÓL

A száraz fehérbabból készült hamis huslevesnek ahhoz hasonló ize, zamata van, mint a marhausból készült levesnek, tápértéke is van, mert a bő fehérjetartalma szárazbabból főzük ki. 5 személyre vesztünk 25 dg. fehér száraz babot, megtisztítjuk és 2 és háromnegyed liter vízben addig főzzük, míg ujjunkkal szétnyomhatjuk. Ekkor megsózzuk és bezöldségeljük, épp úgy, mint a huslevest szoktuk. Tojásmagyságu zsírban megpirítunk egy darabka reszelt sárgarépat és azt is beleadva, szép csöndesen főni hagyjuk, hogy zavaros ne legyen a leves. Ha a zöldség megpuhult, ruhán átészürjük, majd ismét felforralva, beleszagatjuk a májgaluskákat. A visszamaradt megfőtt babszemeket zöldség nélkül öblös tálba tesszük, adunk hozzá még kellően só, töröttborsot, ecetet, olajat és karikaravágott hagymát. Aztán mint babsalátát rántott bárányhoz, rántott halhoz, stb. felszolgálhatjuk.

HAMISLEVESEK

Ha jó hamislevest akarunk főzni, akkor legcélszerűbb, ha a hagymás zeiron pirult rántást puhára főtt sárgaborsó tiszta levével essztjük fel. A visszamaradt sárgaborsót főzeléknek használjuk fel.

NYULBECSINÁLTLEVES

A nyulnak kevésbé értékes részét, mint a nyakát, mellét, lapockáját pörköltszerű darabokra felvagdva, hideg vízben megmossuk, majd a tüzre téve, egyszer felforraljuk, azután leszűrjük és hideg vízben jól megmossuk, majd a tüzre téve, egyszer felforraljuk, azután leszűrjük és hideg vízben jól megmossuk. A megmosott nyuldarabokat megfelelő fazékba tesszük, felöntjük annyi friss vízzel, hogy 3 ujjnyira ellepje a húst. Azután ugy zöldségeljük be, mint a marhausst. Megsózzuk, néhány szem feketeborsot, szeletke citromhéjat, egy kevés ecetet, 10 szem kápribogyót finomra vágva és 1 habérlevelet adunk bele. Ha a hús megpuhult, piros hagymás rántással berántjuk és még 10 percig forrni hagyjuk, azután a levecestálba szedjük a nyuldarabokat, a mártást szörszítán egész könnyedén átpréseljük, majd ismét felforraljuk, tejfelt keverünk bele s ráöntjük a levecestálban lévő nyulpirítottásra. Pirított zsemlyekockákkal tesszük az asztalra. Adhatunk természetesen sósvízben kifőzött diónagyságu zsemlyegombócokat is hozzá, a pirított zsemlyekockák helyett. Ugy is szokták tálalni a nyullevest, hogy a megfőtt húst leszedik a csontól és kockákravágva teszik a levesbe.

HABARTOJÁS FRISS PARADICSOMMAL ÉS FÜSTÖLTKOLBÁSSZAL

Személyenként számítunk 1—1 kis fej szép piros paradicsomot és 2—2 friss tojást. A paradicsomokat kisebb szűrőbe tesszük és 50 másodpercig lobogó vízbe süllyesztjük. Kivéve a forró vízből, hideg vízzel leöblítjük, meghámozzuk, két-tévágra, a levét és a magokat kinyomjuk belőle, a tiszta húst pedig kockákra vágjuk és kevés hagymás zeiron megpároljuk. Sót, töröttborsot és vágott zöldpetrezselymet is adunk bele. A tojásokat beleöntjük egy högrébe, megsózzuk és 1—2 kanál tejszín hozzáadásával a habverővel jól összehabarjuk. Nyoles gyorsforralóba adunk egy darabka vaját, ha a vaj a tűzhely lapján elől-vadt, beleöntjük a tojásokat és habverővel folyton addig keverjük, míg a tojásahabarak sűrűsödni kezd. Ekkor elhuzzuk a tűzhely lapjáról, hogy a habartojások meg ne keményedjenek. Öblös főzelékestálba beleöntjük a habartojást, a közepén egy mélyedést hagyunk és abba adjuk a megpárolt paradicsomot, a tetejét forró debreceni füstöltkolbásszal körítjük.

VESERAGU TÜKÖRTOJÁSSAL

Spanyolmártást készítünk a következőképpen (ezt a mártást legcélszerűbb ebéd főzési idő alatt elkészíteni, hogy vacsorára már készen legyen, aztán napok múltán is, felsálhoz, párolt sertéskarajhoz vagy más szöszös ételekhez is felhasználhatjuk): Nagyon sűrű barna rántást készítünk, apróra vágott sárgarépat, petrezselyemgyökeret, vöröshagymát, fél habérlevelet adunk bele, aztán felereszítjük hús- vagy csontlevesrel. Adunk még hozzá két-három friss paradicsomot, két-három darab kockacukrot, só, töröttborsot és egy pohár jó vörösbort. Laasan addig forrni hagyjuk, közben a felszínre jövő zsirt gondosan leszedve, míg a zöldség egész puhára főtt. Ekkor szítán átészürjük és használatig félretesszük. Sertés-, borjú- vagy ürüvesét hártálytól megtisztítva, vékony szeletekre vágunk, 5 deka húsos sampinyongombán szintén szeletekre vágunk, öt deka húsos füstöltzalonnát (kolozsvári szalonna) vékony metélre vágunk. Serpenyőben a szalonnát addig pirítjuk, míg tükrözö lett. Ekkor hozzáadjuk a vesét, aztán egy kevés finomravágott hagymát, zöldpetrezselymet és a gombát megsózzuk, megborsozzuk és ha szépen megpirult, hozzáöntünk néhány evőkanálnyi spanyolmártást és jól átforraljuk. Tálaláskor a veseragut öblös főzelékestálba öntjük és annyi tükrötjét teszünk a tetejére, ahány személy ül az asztalnál.

Az igazság visszaút

Írta: Dallos Sándor

Színjáték ez? Valami groteszk sztandarab? Szatira a szemem előtt?

A minap ültem a ligetben a padon, szépen sütött a nap s olvasni akartam, de nem nagyon tudtam, meri mindenféle gondolatokkal voltam tele s olvasás közben elkalandoztam az agyam. Így eszembe jött, hogy mennyit ültem én itt nyolc évvel ezelőtt télenül és magamra hagyottam a ligeti padokon, vacak celtruhában, éhesen s annyi nyomorúsággal magamban, amennyi egy emberben csak elfér. Tudniillik esavargó voltam én itt, sok s kegyetlen birkózásom volt vagy két esztendeig mindennel, ami született jussa más embernek, így kenyérrel, fedéllel és testi takaróval, ruhával, magyarán, amelyben megmutatkoztak s kiállhat a vásárra az ember, hogy tessék megvenni engemet, minden munkára olesón alkalmas vagyok. Ritkán keltem s bitangul éltem, hát most jó volt jól felöltözve itt lenni a régi helyen s megmutogatni magam a bokroknak és fáknak, amelyek nyomorúságom egyedüli tanúi voltak. Igaz is, hogy mindig a lehető legjobban kiöltözöttem, ha a ligetbe megyek sétálni. A belvárosban láthatnak engem loholni vasalatlanul és borotvátalanul, de a ligetben őrök vagyok, fényes a cipőm és éles a nadrágom, mint a bérlet. Ez a magam méltósága s ez a kis gög mindig jólesik.

Nos, mondom, ültem ott, ilyeneken mosolygott az életem, mikor fölvezent egy ember, leveszi alázatosan a kalapját, dérről vert a kuszált haja s azt mondja:

— Kérem szépen, szegény munkanélküli asztalos vagyok, három családom van, segítsen meg.

Én nem tudom, ki rendezte ezt a furcsa színjátékot — gunyoros és nagyvonalú rendezés lehetett s modern, — mert mikor felpillantottam, az első villanásra megismertem, hogy ez az ember Füredi Rezső, az asztalos, akinek 1926 februárjában eladtam a még ott-hagyott hozott remek és meleg dunnám, egyetlen biztosító vagyonomat, hogy éhen ne veszek. Akkor ő jól szituált asztalos volt a kültereken, ahol meghúztam magam, nem nagyon messze a ligethez s az a dunnaeladás így történt:

Második napja volt, hogy éheztem, este s már nem bírtam tovább, gondoltam, bármit megcsinállok, csak ehessen valamit. Akkor már nagyon belefáradtam az éhezésbe, mert idők múlóval nagyon bele lehet fáradni, úgy tud fájni, úgy meg tudja alázni az embert, mint semmi más. Van úgy, hogy az ember aki a hivatásáért s egy csomó gyönyörű, üző misztikumért úgy tudja kezdeni a nélkülözést, mint egy nagyszerű és emberfeletti szerlartást, idők múltával néha megirigyli a kutyákat, amelyek a kültereki mészárosüzletek kapuiban felszénnek Tudom s bizonyíthatom. Nos, elérkezett az ember egy pontig, amelyen túl övöltés kezdődik az idegek s nem bírja tovább s én egy ilyen percben 1926 februárjában, este öt óra után bekötöttem az agyterítőbe a dunnám, elfutottam vele a Füredire, ahonnan forgácsot szoktunk venni a társammal, ha volt pénzünk, hogy fűthessünk, hát ismerem és azt mondtam neki:

— Nézze, Füredi úr, sok magyarázatra itt nincs szükség, nekem most nagyon kell a pénz, megvehetné a dunnám, nem kérek érte sokat, adjon érte háromszáz lejt. Potom pénz, legelőbb hatszázba belekerül egy ilyen darab.

Ott állt egy gyatupad mellett, támaszkodott, kis sapka volt a fején hátratulva; az inas meg söpörte a műhelyt, vége volt a munkának. Az asztalos nézett engem s nevetett. Az életnek minden biztonsága ott volt az arcán; lehetett nyolcvan kiló. Jó házat vitt és esténként fröcsöszni járt. Hogy én hogyan élek, jól tudta s azt is, hogy háromszáz lejt potom ár. De mondom, nevetett s azt mondta:

— Tudja maga, milyen nagy pénz ma-napság háromszáz lejt? S lehet, hogy férges is

a dunná, képzelem, nem a legtisztábban élnek maguk. Ezt még nekem ki is kell fertőtlenítenem. Meg nem is nagyon kell az nekem. Tudja mit? Kétszázat adok érte. Jó?

Láttam, hogy bitang s tudja, úgy vagyok, ha nagyon szorongatna, odaadnám én szívéért is, de ezt nem tudta volna megmagyarázni s külszín nélkül nem volt bátorsága hozzá. Az embereknek úgy kell a külszín, mint a ruha. Külszín nélkül annyi bitang és parázna és dlati ember mászkálna a világban, hogy nem lehetne jóétvágygal egy ebédet se elkölteni.

Mit csűrjem-csavarjam a dolgot: én eladtam a dunnám az asztalosnak. Kifizette, még meg is kintál egy cigarettával, míg a gyerek a százassal váltani járt s én azonnyomban vettem az asztalostól egy zsák forgácsot, hogy meg ne fagyjak az éjszaka, mert már nem volt más takaróm, csak az agyterítő és a siralmas télikabátom. Mikor elbúcsúztam, nagyon megkeseredtem s azt mondtam neki:

— Nézze, Füredi úr, az élet olyan labilis, hogy arról magának fogalma sincs. Ha egyszer fordulna a maga sorsa is, csak azt mondom, hogy erről a mai estéről meg ne feledkezzék, mert ezért lesz.

Valami ilyesmit mondtam neki s ez az én dunnaüzletem története. Vagy két hétig azért éltem a pénzből s itt vagyok. Az asztalost én 1926 tavasza óta nem láttam, csak most, hogy itt állt előttem és segítséget kért, mert esztendőlk óta munka nélkül áll és csalódos ember. Nem ismert meg, hogyan is ismerhetett volna, mikor börberi-kabát volt rajtam, zöld nyúl-szőrkalap, sárga cipő és világos ruha jó gyapjúszövetből. Csak én tudtam, hogy állunk s most tehettem volna meg, hogy fölallok és szájon vágom azért a bitangságért, amit velem elkövetett. Vagy megmondom neki, ki vagyok s kicsúfolom. Jót nevetek rá s elküldöm, vagy ott hagyom, vagy megfenyegetem rendőrral. Nagy barom az ember, nagy bosszúálló, megtehettem volna. S lett is volna kedvem hozzá, mert hirtelen meggyűlt az inyemben a régi keserves íz, de akkor egyszerre megláttam,

hogy ez az egész szituáció milyen megdöbbentően, milyen megrázóan szép. Valami szörnyű és nem véletlen igazságtétel, valami idegborzoló, kísérleties megmutatkozása az életeket nivelláló erőnek, a kerék játéknak, amely borzasztóan igazságos, mint az Isten, csak nem mindig döbbsenti magát az ember elé. Milyen félelmetes nagyszerűsége az egyetemes emberi sorsnak, hogy ezt az embert most egy dunna lecsikart árért idekergeti könyörtelen és alázatokba igázó igazsággal elém és megmutatja: ennyi és ez az ember, alak, lélek, hús és velő, aki felett láthatatlan és végtelen törvények parancsolják az élet és a lényegeken élő igazság egyensúlyát.

Olyan volt ez az egész, mint egy isteni elrendelés.

Villanása valami tükörnek, amely a tömbökből épülő végtelen mutatja, amelyben nincsen disszonáns s amelyben letörnek minden diszharmoniókat, megfizetnek és nivellálnak mindent, hogy a vonal, amely az egyetemes pályá, tökéletes legyen és az ember ne nagyon féljen egymagában. Mert minden ezért a vonalért történik, ami az ember rajza a teremtés távlatán.

Ezek futottak át rajtam s valami végtelen újjongás, hogy szép az élet. Valami nagyszerű és kifejezhetetlen öröm. Valami roppant életigenlés, valami vérből és ragyogó túlzás, amelyet gyermekkoromtól nem éreztem, azárkedély, könnyűség s hirtelen átgondoltam, hogy kétszáz lejt, amivel ez az ember megrövidített, az most nem is olyan nagy pénz. Kivettem a tárcámát s nem tudom én, miért és mitől, talán csak az életörömtől indítva, kivettem kétszáz lejt és odaadtam az embernek.

— Tessék.

Az nézte a pénzt, elámult, nem tudta mire vélni, nézett engem, — megpillant neki valami vagy csak a csodálkozás fogta? — lélegzetet vett, hogy mond valamit, de nem találatot szavakat, mert csak azt mondta:

— Köszönöm.

Avval elment s még néztem sokáig utána. A amíg néztem, az jutott eszembe, hogy ezzel a kétszáz lejt mégis csak megütöttem ezt az embert, egy lejt kellett volna adnom, ha nem akarok az eleterőmmel visszafizetni neki, mint szoktam rendszeren a koldusoknak s ezért a kétszáz lejtért az igazság vissza fog még ütni valahol.

Apróhirdetések

Lakás

szavanként 3 lejt

Irodának

alkalmas 2 szoba, november elsejére kiadó Nagyvárad, Mária királyné-ter 3.

Kétszobás

kerti modern lakás november 1-re kiadó. — Nagyvárad, Delavrancea-utca 10. szám.

Modern

magánház, 2 szobás, eladó. Nagyvárad, Str. N. Balcecu 23-a.

Negyszobás

modern tiszta lakás november 1-re kiadó. Nagyvárad, Bratianu-utca 27. szám.

2 szobás

komfortos lakás november 1-re kiadó. — Nagyvárad, Str. Ingusta No. 26.

Püspökfürdőbe érvényes kedvezményes kád- és tükörfürdőjegyek kiadói hivatalunkban kaphatók.

Kiadó

udvari lakás: 2 szoba, előszoba, konyha, kamara, november 1-től Nagyvárad, Str. Bratianu 61. szám.

Két szoba,

hallos lakás novemberre kiadó. Nagyvárad, Bulevardul Regele Ferdinand 49. illetve Parintel Danila 7.

Adás-vétel

szavanként 3 lejt

Eladó

finom férfi télikabát fekete ruhák, középtermetre, 36-os cipők. — Nagyvárad, Bratianu-u. 21. szám.

Zongorák,

pianinók, modern ebéd-lő, féláron eladó. Sternberg, Nagyvárad, Bulevardul Regele Ferdinand 13.

Allást nyec

szavanként 2 lejt

Egy

szorgalmas bejáróné felvétetik. Nagyvárad, Take Jonescu-u. 24.

Németül

beszélő gyermek lányt keresek. Nagyvárad, Str. Pasteur 13.

Házvezetőnő

jól főző, szerény igényű aki minden házimunkában jártas, kerestetik Ajánlatokat „Falu” jellegre a kiadóba.

Erdőgazdasági

teendőkhöz jártas, jó bizonyítványokkal rendelkező fiatal ember, erdőőr állást nyerhet. Érdeklődő címét, eddigi körülményeinek leírásával a kiadóba küldje.

Lapelárusítók

utcai árúsításra, **MAGAS SZAZALEKKAL**, azonnal felvétetnek. Jelentkezések a kiadóban

Házmasternek gyermektelen házaspárt keresünk. Értekezhetni Nagyvárad, Pável püspök-utca 24. szám.

Allást keres

szavanként 1 lejt

Allást keres

szerény igényű intelligens leány, aki románul is beszél, gyermekek mellé vagy házikisasszonynak. Cím: Farkas Katalin, Nagyvárad, Delavrancea-utca 43. I. em.

Jobb

fiatal özvegyasszony házvezetőnőnek ajánlkoz, magános urhoz, esetleg vidékre is. Cím a kiadóhivatalban.

Keresztény

háztartásban elhelyezkedést keres tisztviselő özvegye. Cím a kiadóban.

Különféle

szavanként 3 lejt

Iskolás gyermeket teljes ellátásra feleveszek. Nagyvárad, Str. Porombului 11.

Borait

literenként ismét mér, Nagyvárad, Dimitrie Cantemir 29. sz. a. Kaczián szőlőbirtokos.

PUHA ÚJMOT állandóan vesz a Szent László-nyomda r. t., Oradea,

LEGUJABB

A német pártok csoportosulása az új Csehországban

A kommunista lapok és a szabadkőműves páholyok megszűnése

Prágából jelentik: A kárpáti német párt, Henleinék egykori testvér-pártja, „Deutsche Partei” elnevezéssel átalakult. Vezetője Karamzin Ferenc, szudéta-német párti képviselő, akit legutóbb Iglauban választották meg. Szlovákiában még két német párt működik, az egyik a „Zipser-Deutsche Partei”, mely közös törvényhozó klubot alkot az egységes magyar párttal és a „Német Keresztény Szociálista Párt”, melynek vezetője Förster Viktor, Pozsony egykori polgármestere, aki legutóbb nyíltan hangoztatta, hogy pártja együtt akar működni az egyesült magyar párttal. A csehszlovák kommunista párt a jelek szerint álrühában folytatja tevékenységét, hogy kikerülje a hatóságok közelbélését.

A „Rote Fahne” beszüntette megjelenését és helyette „Die Welt am Morgen” címmel új lapot jelentettek meg, mely nem vállal nyíltan közöséget a kommunistákkal és a német lakosság népi lapjának mondja magát.

A munkás-szakszervezetek mozgalmat indítottak egységes, pártok felett álló munkásszervezet létesítésére. A szabadkőműves páholyok egymásután jelentik be a hatóságoknál önkéntes megszűnésükre vonatkozó határozatokat.

A korábban Pozsonyban, majd legutóbb Zsolnán megjelent kormánytámogató aktivista „Magyar Ujság” a magyar olvasó közönség részvétele miatt beszüntette megjelenését.

Feszültség a magyarországi részleges mozgósítás miatt

A négy nagyhatalom követei értekezlete Budapesten. Hitler és Mussolini távbeszélőn megállapodtak, hogy a külügyminiszterek találkozója vegye elintézés alá a cseh-magyar vitát

Londonból jelentik: A magyarországi részleges mozgósítás híre az angol sajtóban élénk feltűnést keltett. A lapok egyelőre tartózkodó magatartást tanúsítanak és alig fűznek megjegyzést a részleges mozgósításról szóló jelentésekhez. A feszültségben megnyugtatólag hatottak azok a jelentések, melyek szerint Hitler hajlandónak mutatkozik befolyását érvényesíteni annak érdekében, hogy Prága és Budapest között tárgyalások útján, békésen intézzék el a felmerült vitás kérdést. A Daily Mail szerint lehetséges, hogy a legközelebbi időben Budapesten négyhatalmi értekezlet ül össze, amely a müncheni egyezményt aláíró hatalmakat budapesti követeik képviselik. A félhivatalos Times nem tartja valószínűnek azt az angol politikai körökben felmerült lehetőséget, hogy az ügyet a berlini négyhatalmi nagyköveli konferencián tárgyalják. A lap szerint a nagyköveli értekezlet nem illetékes ebben az ügyben.

Rómából jelentik: Rómában teljes mértékben helyeslik a magyar kormányt a komáromi tárgyalások megszakítása után tanúsított magatartását. A Messaggero megállapítja, hogy

a magyar nép ismét tanúságot tett kitűnő idegeiről, nagy fegyelmeiről és tartózkodott minden túlzott reakciótól. A pénteki katonai intézke-

Pérez nélkül vásárolhat

HANS GIERLING

órás és ékszerésznél

Nagyvárad, Str. Nicolae Iorga 6.

Órákat, ékszereket és dísz tárgyakat

csere útján. — Beveszek: órákat, ékszereket, dísz tárgyakat stb.

Óra, ékszer szakszerű javítását vállalom

déseket a lakosság teljes helyesléssel fogadta. A Popolo d' Roma szerint a magyar kormány magatartása politikai bölcsességről, de ugyanakkor nagy határozottságról is tesz tanúságot.

Mussolini Velencébe vagy Brionba kívánja összehívni a külügyminisztereket

Páris és London is hozzájárul a külügyminiszterek összejöveteléhez. — Közvetítés Budapest és Prága között. — A cseh kormány új ajánlatot tesz Magyarországnak

Párizsból jelentik: A francia lapok nagy érdeklődéssel foglalkoznak a magyar-cseh kérdéssel. Valamennyi lap hangoztatja, hogy Magyarország csak biztonságának megóvása érdekében folyamodott a részleges mozgósításhoz. Az újságok hangja általában rendkívül megnyugtató, sőt, mondhatni: kedvezőre fordult Magyarországgal szemben. Ez bizonyára egyes külföldi hatalmak befolyására és a francia külügyminisztérium közbelépésére vezethető vissza. A helyzetet úgy ítélik meg Párizsban, hogy Németország nem óhajtja a négy kormányfő újabb összejövetelét. Hitler pénteken telefonon beszélgetést

folytatott Mussolinivel és ennek során állítólag beleegyezett abba, hogy a miniszterelnökök helyett a négy hatalom külügyminiszterei találkozzanak. Mussolini azt javasolta, hogy Velencében, vagy Brionban legyen a találkozó. Francia politikai körökben úgy tudják, hogy Mussolini a legmesszebbmenően támogatja a magyar kívánságokat, sőt ő volt az, aki Budapestnek tanácsolta, hogy kérje a négy hatalom közbelépését.

Anglia sem pártolja azt a gondolatot, hogy a négy miniszterelnök jöjjön össze, viszont a külügyminiszterek tanácskozásába állítólag Lon-

don és Párizs is beleegyeznek. Mielőtt azonban még ez megtörténik, valószínű, hogy Franciaország és Anglia, esetleg Lengyelország részéről megkísérlik a közvetítést Budapesten és Prágában. A Matin szerint a prágai kormány a legkorábbi időben belül újabb ajánlatot tesz Magyarországnak. A lapok egyébként úgy tudják, hogy a magyar kormány az éjszaka táviratilag újabb utasítást küldött párizsi, londoni, berlini és római követeinek, akik állítólag szombaton újabb lépéseket tesznek a nagyhatalmak kormányainál.

Londonból jelentik: Eden volt külügyminiszter Cardiffban beszédet mondott. Hangoztatta annak szükségességét, hogy valamennyi nemzet együttes erőfeszítéseket tegyen, olyan erőfeszítést, amely meghaladja mindent, amit eddig béke idején megkíséreltek.

— Noha a háborút sikerült elhárítani — folytatta Eden — az angol népnek határozatlan időre le kell mondania a gondtalan és kényelmes élethez való visszatérésről. Olyan korszakba lépünk, amikor gyökeresen megváltozik életünk egész városa és amelyben változtatásokra lehet szükség társadalmi és gazdasági rendszerünkben. Olyan széleskörű változásokra, mint egyes más államokban történt. Valóban nem lehet kételkedni abban az erőben és lelkesedésben, amely eltölti a tekintélyalapon álló országokat. Annál kevésbé lehetnek tanúságot a demokráciák lelkesedéséről, határozott egységéről és hasonló áldozatkészségéről. Hogyan remélhetik, hogy fennmaradhatnak a mai világban, amely szembeáll velük?

Eden ezután állásfoglalást a felfegyverkezés és a kizsákmányolt alapokra helyezett nemzeti kormány szükségessége mellett, amely az állami élet minden területén kifejlesztheti a nemzeti egységet, hogy el lehessen kerülni a háborút.

— Ez az egyedüli alap, amelyre demokráciánk és államaunk támaszkodhat, hogy szembenézzen a reánk váró megpróbáltatásokkal — fejezte be beszédét Eden.

Londonból jelentik: Több lap jelentése szerint a kormány nemzeti szolgálati minisztérium szervezésére gondol, amelynek első feladata Anglia 16-60 éves lakosságának lajstromozása lesz, még pedig férfiaknak és nőknek egyaránt, háboru esetén teljesítendő szolgálat megszervezése céljából.

HITLER TÉRKÉPE A CSEH-MAGYAR HATÁRRÓL.

Londonból jelentik: A „Daily Mail” szerint Hitler megmutatta Darányinak és Chwalkovszkynak azt a térképet, mely Magyarország és Csehország új határait ábrázolja. A „Temps” szerint Magyarország reméli, hogy ha négyhatalmi értekezletre kerül sor, Mussolini támogatásával sikerül komoly eredményt elérni. Az „Oeuvre” értesülése szerint a francia kormány nem egységes a magyar kérdésben. Vannak miniszterek, akik támogatják a lengyel-magyar-román tömböt, főként pedig a közös magyar-lengyel határ ügyét. E pillanatban, mondják Párizsban, minden törekvés arra irányul a nagyhatalmak részéről, hogy a magyar-cseh tárgyalások újból megkezdődjének és állítólag van remény arra, hogy ez megtörténjék, mert Németország is ezt óhajtja.

A CSEH MENEKÜLTEK ÜGYE A NÉPSZÖVETSÉGI LIGA ÜLÉSÉN.

Londonból jelentik: Halifax külügyminiszter pénteken a népszövetségi liga végrehajtó bizottságában megbeszélést folytatott a cseh menekültek ügyében. A liga részéről azt a kívánságot terejtették elő, hogy Anglia egy havi időtartamra vállalja a menekültek költségeit. Halifax azt válaszolta, hogy az angol kormány teljesen tisztában van a kérdés sürgősségével és már megkezdte tárgyalásait a dominiumokkal a menekültek átvételére.

A nemzetközi dandár hazaszállítása a spanyol harctérről

Párizsból jelentik: A spanyol-francia határon péntek este ment át az első vonat a nemzetközi dandár tagjaival. Ezek többsége francia állampolgár. A francia hatóságok a határon igen erős rendőri ellenőrzést léptettek életbe, hogy a visszazaözönlő önkéntesek soraiban érkező gonosztevőket elfoghossák. Nem titok ugyanis, hogy a spanyol háború kitörése óta az alvilág, amely nem érezte magát biztonságban, a hatóságok üldözése elől a köztársasági Spanyolországba szökött, azzal a céllal, hogy ott beálljon a nemzetközi dandárba.

beszél a Szent László-nyomda Rt. körtorgócéján
Cradea, Str. Repela Carol II. No. 5